

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE
POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

Departamentul Științe Politice și Administrative

Maria PROCA

GHID METODIC

la disciplina

METODE ȘI TEHNICI

DE ANALIZĂ A SECURITĂȚII NAȚIONALE

Ciclul II

Program de master

Aprobat de
Consiliul Calității al USM

Chișinău, 2024

CZU 378:351.86(073)

P 93

Recenzenți:

Vladimir BORȘ, *doctor în științe politice, conferențiar universitar, USM*

Angela COLAȚCHI, *doctor în științe sociologice, conferențiar universitar, USM*

Angela LISNIC, *doctor în științe istorice, conferențiat universitar, UPS „I. Creangă”*

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Proca, Maria.

Ghid metodic la disciplina Metode și tehnici de analiză a securității naționale : Ciclul 2 : Program de master / Maria Proca ; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Științe Politice și Administrative. – Chișinău : Editura USM, 2024. – 112 p. : tab.

Referințe bibliogr.: p. 94-99 (73 tit.). – 15 ex.

ISBN 978-9975-62-722-1.

378:351.86(073)

P 93

© Maria Proca, 2024

© Editura USM, 2024

ISBN 978-9975-62-722-1

CUPRINS

PRELIMINARII.....	5
COMPETENȚE PROFESIONALE / FINALITĂȚI DE STUDIU	11
ADMINISTRAREA DISCIPLINEI.....	13
STRATEGII DE EVALUARE.....	14
TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR DE CURS / SEMINAR /LUCRU INDIVIDUAL	18
CONȚINUTUL ORIENTATIV AL ORELOR DE CURS	19
CONȚINUTUL ORELOR DE SEMINAR / PRACTICE.....	79
SURSE BIBLIOGRAFICE	94
CERINȚE PENTRU ACTIVITĂȚILE INDIVIDUALE ALE MASTERANZILOR.....	100
LISTA PROIECTELOR DE CERCETARE	111

PRELIMINARII

Prezentarea disciplinei. Accesul facil la sursele de informare și volumul imens de date disponibile publicului larg permite, practic, oricărei persoane să-și formeze o viziune vizavi de orice fenomen / eveniment. Însă latura mai puțin vizibilă a abundenței informaționale constă în „slujirea” informației diverselor obiective și interese. Iar ceea ce nu oferă internetul este conținutul informațional latent ce se ascunde în spatele datelor disponibile și impactul informației asupra percepției cognitive a maselor largi /grupuri-țintă. Războiul cognitiv ca o derivată a războiului informațional nu este doar războiul pe un câmp „plin de date”, ci unul pentru influențarea modului de gândire a factorului uman ca element de determinare a comportamentului acestuia, cu impactarea calității existenței omenirii și a statelor.

Discernerea realității obiective în imensul flux informațional creat de revoluția tehnologică și depistarea eventualelor probleme cu care ar putea să se confrunte factorul uman, comunitatea și statul în societatea riscului în care locuim este o sarcină majoră cu care se confruntă orice decident de top național ori internațional. Lumea informațiilor/intelligence-ului semnifică astăzi nu doar „date/informații”, ci și „analiza” acestora. Identificarea semnificației datelor, distingerea între adevăr și manipulare, între cert - incert, util - inutil etc. devine domeniul de competență al analiștilor de informații.

Astfel, activitatea analitică se caracterizează prin capacitatea intelectuală a unei persoane de a cultiva o nouă calitate informației pe care o deține, fiind *definită ca un mijloc de dobândire de noi cunoștințe, utile aplicării în practică pentru factorul managerial.* Cursul *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* constituie un mijloc specializat de cunoaștere a domeniului de securitate națională utilizat în procesul activității analitice de către diverși

subiecți cointeresați ori responsabili de producerea „cunoașterii” pe palierul securității.

Particularitățile contextului socioeconomic actual impun instituțiilor de învățământ necesitatea pregătirii unor profesioniști ce ar putea identifica și elabora soluții practice privind depășirea diverselor probleme ce se ivesc în condițiile ritmului accelerat al schimbărilor din societatea contemporană, catalogată ca fiind a riscului. Analiza de informații nu este un domeniu exclusiv al instituțiilor de securitate naționale, apărare ori ordine publică, ci un domeniu ce asigură obținerea de cunoștințe și în alte instituții de stat și private. Diferențierea se face în funcție de scop, finalitate și beneficiar. *Deci, de la viitorul specialist se solicită noi deprinderi de muncă cu date și informații, cu forma lor superioară – cunoașterea.* Produsul creației intelectuale sunt ideile și noile cunoștințe acționabile.

Locul disciplinei în cadrul programului de studii. Cursul *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* face parte din pachetul de discipline speciale din cadrul programului de master *Studii de Securitate Națională*, domeniul de formare profesională *Științe politice*, din cadrul Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova. Modulul este orientat spre *formarea competențelor analitice pe palierul securității naționale la viitorii specialiști din domeniul științelor politice.*

Cursul are drept obiectiv *să familiarizeze masteranzii cu principalele concepte teoretice și repere ale instrumentarului analitic utilizat în procesul analizei și evaluării informațiilor*, ca activitate prestată din perspectiva elaborării cunoștințelor necesare și utile în practică pentru factorul decizional. Valoarea unei informații crește prin „înțelegerea” ei și utilizarea oportună.

Analiza informațiilor de securitate națională semnifică procesul de cercetare în scop de cunoaștere a situațiilor problematice

ce ar putea afecta securitatea națională, pentru a căror identificare și înțelegere nu sunt suficiente datele colectate, ci se solicită utilizarea și a altor metode de cunoaștere. Cursul are ca *obiective: oferirea unei descrieri a rolului și locului analizei de intelligence în activitatea de informare a decidenților, familiarizarea masteranzilor cu principalele repere ale metodologiei analitice în domeniul colectării datelor din diverse surse, evaluării și integrării acestora într-un produs de intelligence, cu utilizarea diverselor tehnici analitice în soluționarea anumitor sarcini raportate la viața reală. Acest fapt va permite formarea de competențe practice, o necesitate inerentă specialistului secolului XXI.*

Beneficiari ai cursului Metode și tehnici de analiză a securității naționale sunt masteranzii ce își fac studiile în domeniul de formare profesională Științe politice, specialitatea / program de master - Studii de Securitate Națională, din cadrul Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a USM, prevăzut în Planul de învățământ pentru semestrul III, cu limba română de predare.

Competențele formate/dezvoltate. Caracterul distinctiv al formării competențelor profesionale generale la *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* constă în verbul „a acționa”, de care analistul trebuie să țină cont, pe două paliere concomitente: (1) personal acționează pentru a elabora cunoștințe – *să cunoască și să acționeze* conform unui algoritm într-o situație concretă circumscrisă unui context; (2) *cunoașterea elaborată* pentru factorul decizional / managerial trebuie să fie *aplicativă*. Valoarea cunoștințelor analistului se manifestă prin componenta acționabilă oferită factorului decizional.

Relația dintre competențele generale și profesionale este una de complementaritate și se definește prin reciprocitate. Într-o situație în care competențele sunt puse în acțiune acestea nu sunt solicitate în mod separat, ci împreună.

Competențe profesionale dezvoltate la disciplina Metode și tehnici de analiză a securității naționale:

- cunoașterea metodelor și tehnicilor de identificare și diagnoză a problemelor de securitate națională;
- identificarea potențialelor situații de risc / vulnerabilitate / pericol și colectarea datelor / informațiilor necesare diagnozei și analizei pericolului;
- selectarea surselor pertinente de informație pentru colectarea datelor în funcție de sarcina stabilită;
- cunoașterea și aplicarea etapelor / algoritmului analizei informațiilor;
- structurarea informațiilor în funcție de diferite criterii și obiective;
- elaborarea produsului analitic cu respectarea condițiilor de formă și fond.

Competențe generale dezvoltate:

- executarea unor sarcini complexe, în condiții de autonomie și de independență profesională;
- interacționarea socială eficientă prin asumarea de roluri în cadrul grupurilor profesionale;
- evaluarea axiologică a mediilor socioculturale și politice, a evenimentelor și conjuncturilor ce au loc în societate;
- valorificarea informației și aplicarea gândirii critice în activitatea de cercetare;
- utilizarea sigură și critică a tehnologiilor de informare și de comunicare: cunoaștere, selectare, aplicare;
- valorificarea / gestionarea resurselor personale în dependență de context și problemă;
- dezvoltarea personală și profesională prin diagnoza nevoilor de formare, identificarea capacităților personale, determinarea criteriilor de reușită și perseverență manifestate.

Deoarece competențele sunt niște atribute personale ale fiecărui individ, cursul *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* ia în considerare aptitudinile intelectuale ale individului ca factori care facilitează formarea competențelor atât profesionale, cât și generale. Acestea permit analistului să se adapteze la complexitatea mediului în care activează și la diversitatea problemelor pe care le abordează.

În contextul în care prezența analistului este o condiție necesară pentru valorificarea datelor acumulate, un loc aparte în șirul competențelor unui analist de informații îl are formarea de atitudini: ancorarea la valorile democratice și la cele raportate la securitatea națională, respectarea principiului cercetării obiective a realității și acțiunea cu discernământ, etică și responsabilă pe palierul de activitate.

Modul de structurare a disciplinei. Tematicile cursului reflectă abordarea complexă a procesului de analiză a informațiilor. Prima parte a cursului vine cu viziunile teoretico-conceptuale privind analiza de intelligence, iar cea de-a doua parte se axează pe studierea metodologiei practice de realizare și prezentare a unui produs analitic.

Prezentul Ghid este structurat în: preliminarii, unde sunt relatate importanța și locul disciplinei în formarea profesională a viitorilor specialiști cu atribuții în domeniul asigurării securității naționale, de rând cu scopul și obiectivele generale ale cursului; competențele profesionale și finalitățile de studiu axate pe obiectivele generale ale cursului; tematica și repartizarea orientativă a orelor; conținutul și structura orelor de curs și seminar; temele proiectelor de cercetare și bibliografie. O atenție sporită în curriculumul disciplinei s-a acordat elaborării lucrului individual, ca componentă a strategiei de învățare. Chiar dacă domeniul de intelligence este unul relativ nou ca disciplină de studiu, Ghidul oferă un vast material bibliografic util pentru masteranzi și practicieni.

În linii generale, conținutul Ghidului prezintă elementele introductive fundamentale ale analizei informațiilor / de intelligence, tehnici și metode de analiză și evaluare a datelor în cadrul analizelor de tip operațional, tactic ori strategic.

Scopul Ghidului. Ghidul metodic al cursului *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* reprezintă un suport metodicodidactic util pentru masteranzi și toate persoanele ce sunt interesate de studierea domeniului analizei de intelligence, indiferent de palierul de activitate – public ori privat.

Fiind un îndrumar de formare și dezvoltare a competențelor analitice, este recomandată studierea tematicilor în consecutivitatea prezentată, deoarece astfel se va asigura formarea etapizată a abilităților, conform ciclului informațional-analitic, care constituie procesul fundamental în activitatea unui analist.

Având ca reper ipoteza că prioritatea cursului constă în dezvoltarea capacităților analitice și în valorificarea aptitudinilor cognitive în vederea adaptării rapide și eficiente la locul de muncă a tânărului specialist, recomandăm punerea în practică a ceea ce a fost învățat în circumstanțe situaționale, cât mai aproape posibil de activitatea unui analist.

COMPETENȚE PROFESIONALE / FINALITĂȚI DE STUDIU

COMPETENȚE PROFESIONALE	FINALITĂȚI DE STUDIU
<p><i>Cunoașterea și utilizarea tehnicilor analitice în evaluarea palierului de securitate națională</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • a defini rolul analizei informațiilor pe dimensiunea securității naționale; • a cunoaște palierele analizei de intelligence la etapa actuală; • a cunoaște metodele și tehnicile de identificare și diagnoză a problemelor de securitate; • a aplica algoritmul analizei informațiilor; • a efectua analiza structurală și relaționară; • a recunoaște atribuțiile instituționale ale entităților sistemului național de securitate; • a distinge și utiliza instrumentarul analitic de bază în realizarea sarcinilor de planificare; • a acționa cu discernământ, obiectivitate și responsabilitate; • a asigura respectarea condițiilor de formă și fond ale documentelor; • a planifica activitățile curente; • a elabora și realiza proiecte funcționale pe domeniul de activitate; • a elabora un plan interrelațional privind activitatea subiecților instituționale din domeniul securității naționale.

<p><i>Analiza și compararea capacităților de dezvoltare și consolidare a sistemului național de securitate</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • a defini sistemul de securitate națională; • a explica accesibil principalele concepte cu care operează analiza de securitate națională; • a cunoaște procesul /cerințele de aplicare a metodelor și tehnicilor de analiză pe subiectul de interes; • a analiza informațiile în raport cu valoarea de destinație și performanța de rol; • a identifica corect pericolele de securitate națională și domeniul la care se raportează; • a elabora diagnoza tematicii cercetate / subiectului de interes; • a utiliza cunoștințele de specialitate pentru explicarea și interpretarea unor situații noi, în contexte mai largi asociate domeniului.
<p><i>Determinarea particularităților funcționării instituțiilor de asigurare a securității naționale</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • a distinge caracteristicile mediilor socioculturale și politice, ale evenimentelor și conjuncturilor cu tangență la securitatea națională ce au loc în societate, din punct de vedere analitic; • a identifica sursele pertinente de informație pentru colectarea datelor în funcție de sarcina stabilită; • a structura informațiile în funcție de diferite criterii și obiective; • a aplica competențele de analiză în evaluarea particularităților activității instituțiilor de asigurare a securității naționale; • a evalua managementul funcțional al instituțiilor cu competențe pe palierul securității naționale, utilizând instrumentarul analitic studiat.

ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

<i>Codul disciplinei</i>	<i>Forma de învățământ</i>	<i>Anul de studii</i>	<i>Semestrul</i>	<i>Responsabil de disciplină</i>	<i>Repartizarea numărului de ore</i>				<i>Evaluarea</i>	
					<i>C/D</i>		<i>L/I</i>	<i>TOTAL</i>	<i>Număr de credite</i>	<i>Forma de evaluare</i>
					<i>Curs</i>	<i>S/P</i>				
S.03.O.16	Cu frecvență la zi	II	III	Dr., M. Proca	20	20	110	150	5	examen

STRATEGII DE EVALUARE

Procesul de evaluare a cunoștințelor studenților masteranzi acumulate în cadrul procesului de predare-învățare a cursului *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* se va desfășura în corespundere cu următoarele strategii:

a) evaluarea inițială se efectuează la etapa de demarare a cursului și are ca obiectiv diagnosticarea gradului de cunoaștere de către masteranzi privind domeniul de intelligence și activitatea analitică, dar și identificarea capacităților potențiale ale acestora pe dimensiunea de analiză.

Diagnosticarea cunoașterii de către masteranzi a acestui domeniu permite stabilirea punctului de plecare adecvat în proiectarea traseului de instruire, fapt ce facilitează atingerea obiectivelor stabilite în cadrul cursului;

b) evaluarea curentă (evaluarea formativă) se realizează pe întreg traseul de instruire prin verificarea continuă și sistematică a nivelului de însușire de către masteranzi a competențelor teoretice și practice. Prin evaluarea formativă se asigură feedback-ul necesar profesorului în aprecierea realizării obiectivelor disciplinei și în adaptarea eventuală a strategiei de predare-învățare.

Performanța însușirii cunoștințelor masteranzilor și gradul participării acestora la activitățile solicitate de profesor sunt evaluate pe parcursul orelor de contract direct: curs și seminare/practice;

c) evaluarea sumativă intermediară evidențiază situația periodică de stăpânire a materiei de studiu de către masteranzi. Într-un semestru de învățământ sunt desfășurate două sesiuni de evaluare sumativă intermediară.

La disciplina *Metode și tehnici de analiză a securității naționale* genul dat de evaluare se susține prin probe scrise;

d) evaluarea finală se realizează la finalul semestrului. Acest tip de evaluare determină gradul de pregătire a masteranzilor și calitatea competențelor însușite raportate la finalitățile stabilite pentru formarea profesională.

Forma de evaluare finală stabilită prin programul de învățământ – *examen*.

Exemple și tehnici de evaluare

Evaluări sumative intermediare periodice (testări, lucrări de control...)

Testarea nr. ____

1. Descrieți conceptul analizei de intelligence.
2. Explicați pașii de realizare a tehnicii analitice TOP DOWN.
3. Evaluați rolul disciplinei analitice pentru îmbunătățirea activității pe dimensiunea de asigurare a securității naționale.

Evaluarea sumativă finală (test de examinare) se realizează la finele procesului de predare-învățare a cursului „Metode și tehnici de analiză a securității naționale”, în formă scrisă.

Model de test:

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE
POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
Departamentul Științe Politice și Administrative

APROB
Șeful Departamentului
Științe Politice și Administrative

TESTUL nr. ____

Pentru examen la „*Metode și tehnici de analiză a securității naționale*”
Ciclul II, Master, anul II, specialitatea „*Studii de Securitate Națională*”

Subiectul I: Dimensiunile analizei de intelligence

- 1.1 Definiți cele trei dimensiuni ale analizei informațiilor / intelligence. (3 puncte)
- 1.2 Descrieți rolul matricei suport de structurare a datelor cu utilizarea întrebărilor 5WH, pentru analiza operațională. (5 puncte)
- 1.3 Explicați rolul fiecărui palier / dimensiune de analiză pentru evaluarea securității naționale a statului. (7 puncte)

Subiectul II: Algoritmul analitic

- 2.1 Enumerați etapele procesului analitic. (3 puncte)
- 2.2 Explicați esența tehnicii Analiza ipotezelor concurente. (5 puncte)
- 2.3 Argumentați relevanța înaintării ipotezei în procesul analitic. (7 puncte)

Barem de notare

Nota	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Punctaj	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4-5</i>	<i>6-8</i>	<i>9-11</i>	<i>12-18</i>	<i>19-25</i>	<i>26-28</i>	<i>29-30</i>

” _____ ”

Examinator: Maria PROCA

**TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR DE
CURS/SEMINAR/PRACTICE/LUCRU INDIVIDUAL**

Unități de conținut	Numărul de ore		
	C	S/P	L/I
1. Noțiuni generale cu privire la analiza informațiilor, analiza de intelligence și analitică. Analiza de securitate națională	2	2	5
2. Ciclul de intelligence și algoritmul analitic	2	2	10
3. Nivelurile analizei de intelligence	2	2	10
4. Colectarea, evaluarea și prelucrarea informațiilor	2	2	10
5. Instrumentarul analizei logice și pilonii analitici		2	10
6. Tehnici analitice structurate (SAT)	2	2	10
7. Tehnici de stimulare a creativității analistului	2	2	5
8. Metode / tehnici de identificare și definire a problemei de securitate		2	10
9. Metode de diagnoză a problemei de securitate	2	2	10
10. Analiza riscului: element integrativ al palierelelor analitice. Harta riscului	2	2	10
11. Metode prospective de analiză a securității	2		10
12. Produsul analitic	2		10
TOTAL	20	20	110

CONȚINUTUL ORIENTATIV AL ORELOR DE CURS

Tema 1.

NOȚIUNI GENERALE CU PRIVIRE LA ANALIZA INFORMAȚIILOR, ANALIZA DE INTELLIGENCE ȘI ANALITICĂ. ANALIZA DE SECURITATE NAȚIONALĂ

Obiective de formare a competențelor:

- să definească termenii: analiză, intelligence, analitică, analiză de securitate națională;
- să descrie analiza informațiilor ca metodă de cercetare din perspectivă funcțională;
- să identifice tangențele analizei ca proces de cunoaștere pe un anumit domeniu cu cercetarea științifică;
- să explice rolul analizei de intelligence / de securitate națională în evoluția și prosperitatea unui stat.

Unități de conținut:

1. Conceptele de securitate, mediu de securitate și asigurarea securității naționale
2. Intelligence și securitatea națională
3. Obiectul de studiu al disciplinei analitice, al analizei informațiilor, analizei de intelligence /de securitate națională
4. Domeniul și rolul analizei de securitate națională în societatea modernă

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă cu suport vizual

Termeni-cheie: analitică, securitate națională, informații de securitate națională, analiza informațiilor, intelligence.

Conținut rezumativ:

Definirea termenului analiză: în calitate de metodă de cercetare / investigare constă în descompunerea unei probleme în elementele sale structurale, pentru a studia natura și legătura acestora, cu scopul de a le înțelege; *din perspectivă funcțională*, desemnează un demers specializat de cunoaștere, prezent în cele mai diverse domenii de activitate (economic, financiar, politic, militar etc.).

Teoria intelligence-ului în literatura de specialitate: Sherman K. (1949), Herman M. (1996), Shulsky A. și Schmitt H. (2008), Lowenthal M. (2009), Maior G. (2010) etc. Intelligence-ul ca: activitate, organizație și act de cunoaștere. Viziunea expertului australian în informații Hank Prunckun (2010) privind clasificarea intelligence-ului în funcție de dimensiunea conținutului informațional pe care îl abordează și cu care operează: securitatea națională (*National Security Intelligence*), militară (*Military Intelligence*), de impunere a legii (*Law Enforcement Intelligence*), de afaceri (*Business Intelligence*) și privată (*Private Intelligence*).

Analiza de intelligence în viziunile experților români din domeniu: Sebe M. (2009), Ioniță M. (2011), Bărbuța C. și Marin F. (2013), Mitu D. (2014), Ivan L. (2014), Nițu I. (2018), Chiru I. (2019). În pofida faptului că pe parcursul timpului termenul „intelligence” a fost abordat de diverși specialiști în domeniu, totuși, până la moment, nu s-a identificat un echivalent concret în limba română cu referire la acest termen. De cele mai dese ori termenul „intelligence” este utilizat în următoarele înțelesuri: (1) *în sens general:* activitatea persoanelor specializate bazată pe colectarea și analiza informațiilor de orice tip într-un cadru instituțional, conform unui algoritm, orientată spre elaborarea unei cunoașteri acționabile pentru decidenții manageriali, *cu privire la soluționarea unor obiective naționale ori private;* (2) *în sensuri restrânse* în cadrul serviciilor de intelligence: (a) *întregul context instituțional* (structural și operațional) necesar desfășurării

efective a acestui proces; (b) *produsul* rezultat în urma acestui proces, utilizat pentru susținerea intereselor naționale; (c) *acțiunile* destinate protejării procesului instituțional menționat, precum și a informațiilor obținute. *Analiza de intelligence*: demers specializat de elaborare a unei cunoașteri acționabile, cu referire la riscurile identificate în diverse domenii de securitate, pentru factorii manageriali de tip statali ori privați.

Noțiuni generale cu privire la disciplina analitică. Analitica este un ansamblu unitar de principii metodologice, organizaționale și tehnologice *de asigurare a activității de gândire individuale și de grup* ce permit / facilitează prelucrarea eficientă a informației în scopul obținerii de cunoștințe noi și îmbunătățire a calității cunoștințelor din posesie, inclusiv al elaborării produsului informațional pentru adoptarea celor mai optime decizii manageriale. *După conținut*, analitica reprezintă metodologia, tehnologia și organizarea procesului activității informativ-analitice. În funcție de *structură*, analitica este *fundamentală și aplicativă*. Componenta fundamentală se referă la *cercetarea și evaluarea sistemelor și proceselor*, iar cea aplicativă la *gestionarea sistemelor și proceselor*. Latura aplicativă a analiticii se regăsește în procesele de administrare statală, de gestionare a domeniului afacerilor ori de asigurare a securității naționale. În funcție de particularitățile domeniului de studiu, analitica se divizează în anumite segmente raportate la genuri de activitate: politică, economică, informativ-analitică, financiară etc. Iar din punct de vedere funcțional analitica se divizează în: *strategică, tactică și operativă / operațională*.

Rolul analizei informațiilor constă în furnizarea unei plusvalori din perspectiva cercetării problemei de interes /situației concrete, față de datele brute/primare colectate din diverse surse, fiind un proces specific unui șir de domenii de activitate. În calitate de domeniu ce furnizează cunoștințe aplicative, analiza informațiilor răspunde la

următoarele întrebări: *Care sunt problemele abordate?, Care este scopul practic pentru care urmează să fie furnizată cunoașterea?, Care este cunoașterea acționabilă furnizată?, Care sunt particularitățile informației utilizate?, Care sunt particularitățile înseși ale procesului de transformare a informației primare în cunoaștere?*. Răspunsurile oferite la aceste întrebări și fac diferența dintre o disciplină analitică aplicativă și alta.

Analiza de securitate națională: demers analitic de cunoaștere aplicativă asupra problematicilor de securitate națională, efectuat de către personal specializat din cadrul instituțiilor de stat abilitate cu competențe în domeniu, în scopul fundamentării deciziilor beneficiarilor legali. *Particularități ale analizei de securitate națională*: se desfășoară în cadrul instituțiilor speciale de informații și contrainformații; este un mijloc prin care se obține cunoaștere pe domeniul de securitate națională; se referă la componenta aplicativă / acționabilă pe domeniul securității naționale; se efectuează în scopul soluționării problemelor de securitate națională; antrenează resurse umane specializate; se desfășoară conform unor norme și cerințe; este multidimensională dar și interdisciplinară; produsul analitic este un mijloc de diseminare de cunoaștere către primele persoane în stat; de regulă, conținutul produsului analitic este secretizat.

Însemnătatea metodologiei de cercetare în analiza informațiilor și de intelligence. Analiza informațiilor /de intelligence diferă de o cercetare teoretică pură, însă tangențele acesteia cu știința sunt semnificative prin utilizarea tehnicilor și metodelor de cercetare și scopul urmărit de obținere a unor cunoștințe noi.

Sarcini de autoevaluare:

1. Explicați termenii „analiză de intelligence” și „analiza informațiilor”.

2. Identificați similitudinile dintre procesul de intelligence și activitatea de cercetare științifică.
3. Argumentați rolul metodologiei de cercetare în activitatea analitică.

Bibliografie:

1. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
2. Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
3. Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.
4. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
5. Nițu, I. *Analiza de intelligence: o abordare din perspectiva teoriilor schimbării*. București: RAO, 2018.
6. Proca, M. Analiza de intelligence versus analiza de securitate națională. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Revistă științifică a USM, 2022, nr.3 (153), p.210-220.
7. Sebe, M. *Intelligence Guvernamental și privat pentru competitivitate și securitate națională*. București: ANIMV, 2009.
8. Курносков, Ю. *Азбука аналитики*. Москва: Концептуал, 2015.

Tema 2.

CICLUL DE INTELLIGENCE ȘI ALGORITMUL ANALITIC

Obiective de formare a competențelor:

- să distingă etapele ciclului informațional - analitic;
- să discearnă rolul fiecărei etape pentru eficiența procesului de intelligence;
- să explice rolul algoritmului analitic;
- să formuleze ipoteze vizavi de tematica cercetată;
- să selecteze informația adecvată ipotezelor înaintate.

Unități de conținut:

1. Ciclul informațional - analitic în viziunile autorilor: Sherman K., Lowenthal M., Forcade O. și Laurent S., Doronin I., Prunckun H.
2. Modelul în patru etape al ciclului de intelligence
3. Modelul Target-Centric Approach
4. Cerințele față de înaintarea ipotezelor
5. Tehnica analiza ipotezelor concurente

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă cu suport vizual

Termeni-cheie: ciclul de intelligence, activitate informațional-analitică, abordare centrată pe țintă, algoritm analitic, ipoteză, argumentare.

Conținut rezumativ:

Ciclul informațional-analitic. Sherman Kent (1949) susține că intelligence-ul poate fi integrat unei *organizații* angajate în elaborarea de *produse* care reflectă cunoaștere (knowledge) din date brute (raw materials) prin desfășurarea unei *activități* pentru a cărei exercitare este nevoie de anumite competențe, iar produsele finite trebuie să corespundă anumitor standarde conforme cerințelor beneficiarilor. Lowenthal M. (2006) evidențiază șapte etape: *formularea cerințelor; culegere; procesare și exploatare; analiză și producție; diseminare; valorificare; feedback*. Exponenții școlii franceze Oliver Forcade și Sebastian Laurent (2008) menționează cinci faze /etape ale lanțului informațional-analitic: *orientarea* (misiunea, problema), *cercetarea* (colectarea informației de la sursa-om și tehnică), *prelucrarea* (informația brută este descifrată, tradusă, transcrisă, expertizată), *analiza* (aprecierea viabilității și credibilității acestor informații, pentru a face din ele o informație secretă și utilizabilă) și *exploatarea-difuzarea* (o informație secretă nu este valoroasă decât în momentul în care este

folosită în acțiune). Doronin I.D. (2003) prezintă o abordare a ciclului de intelligence (разведывательный цикл) cu cinci componente: *planificarea și stabilirea scopului* (scopul, necesitatea, sursele, forțele și mijloacele); *colectarea informației primare/datelor*; *prelucrarea datelor și transformarea lor în informație*; *analiza și sinteza informației și transformarea acesteia în cunoștințe (concluzii și recomandări)*; *diseminarea – distribuirea cunoștințelor beneficiarului*.

Ciclul de intelligence reprezintă un proces prin care informațiile primare sunt achiziționate, transformate, transmise, evaluate, analizate și diseminate ca produse finale pentru factorii de decizie, în vederea fundamentării deciziilor autorităților statale pe domeniul securității naționale.

Indiferent câte etape ale ciclului de intelligence scoate în evidență fiecare autor, toate se integrează în următorul model de intelligence ca bază a cunoașterii demarând de la o situație de problemă care se impune a fi soluționată, însă pentru care se solicită o cunoaștere suplimentară, specializată, și se caracterizează prin *patru etape* de bază: (1) *asigurarea informațională* – include: *formularea problemei/misiunii, colectarea și acumularea de informații; evaluarea informației* în funcție de următoarele criterii – subiect, competență, actualitate, veridicitate, credibilitate, importanță etc.; *prelucrarea informației* – sistematizarea, gruparea și sintetizarea acesteia; *prezentarea rezultatelor* prelucrate într-un document informativ; (2) *asigurarea analitică* – *analiza stării curente a situației / problemei* studiate cu scopul determinării factorilor, cauzelor și condițiilor care au condiționat apariția acestora și *formularea concluziei* de rigoare; *prognozarea situației* – definirea celor mai verosimile scenarii, perspectivele dezvoltării situației; elaborarea anumitor *propuneri și recomandări* cu privire la măsurile care urmează a fi luate; fixarea rezultatelor într-un document analitic; (3) *diseminarea produsului analitic și adoptarea deciziilor* – ține de rolul analizei informațiilor

pentru a sprijini procesul de luare a deciziilor factorilor statali, prin utilizarea informațiilor cu valoare, obținute în urma aplicării procesului analitic; informația secretă va deveni valoroasă dacă în această etapă vor fi luate decizii adecvate în baza ei; (4) *realizarea deciziilor adoptate și feedback-ul* – ține de utilizatorii de informații, de situație și de executori; un produs analitic nu va deveni valoros decât în momentul în care se va acționa în practică în baza lui; procesul de informare presupune o comunicare continuă între producătorul de cunoaștere și beneficiar.

Modelul Abordarea Centrată pe Țintă (Target-Centric Approach) este o metodă de analiză a informațiilor pe care Robert M. Clark (2003) a introdus-o în cartea sa „Intelligence Analysis: A Target-Centric Approach” pentru a oferi o metodologie alternativă la ciclul tradițional de intelligence. Conform abordării date, autorul redefinește procesul de intelligence în așa fel încât toate componentele să se reunească într-o rețea. Este un proces colaborativ în care activitatea de colectare și analiză privind ținta sunt în coordonare continuă cu beneficiarul, iar informațiile nu circulă întotdeauna liniar. În acest model se pune mai mult accent pe componenta „*acționabilă*” – *utilitatea produsului pentru acțiuni concrete*, prin atragerea beneficiarului, ca parte a procesului.

Algoritm (DEX) – succesiune de operații necesare în rezolvarea unei probleme oarecare. Algoritm analitic constă din două faze principale: integrarea datelor și interpretarea datelor.

Etapetele algoritmului analitic: identificarea și definirea problemei; generarea ipotezelor; selectarea / prelucrarea informațiilor; evaluarea ipotezelor; elaborarea produsului de intelligence; monitorizarea continuă a informațiilor nou-apărute. Analiza informațiilor este un proces complex și cognitiv în mișcare. Algoritm reprezintă traseul intelectual pe care trebuie să-l urmeze analistul.

Înțelegerea și definirea problemei: Relevanța acestei etape vine din rolul pe care îl are în direcționarea activității analitice. La această etapă analistul stabilește subiectul cercetării sale, răspunzând la întrebarea „despre ce scriu?”, ori „care este problema / pericolul care urmează să-l abordăm?”. Definirea problemei – *delimitarea obiectului de studiu* în funcție de relevanța temei (*selectată de analist ori solicitată de beneficiar*), variabilele contextului operațional și limitele obiective ce caracterizează atât datele acumulate, cât și cunoașterea prealabilă a beneficiarului în legătură cu subiectul ales.

Generarea ipotezelor: Generarea ipotezelor (interpretări ale faptelor și fenomenelor) ține de diagnosticarea problemei. La acest nivel este necesară luarea în considerare a tuturor ipotezelor plauzibile ce se pot construi pe un subiect, urmărindu-se reducerea argumentată a acestora la un număr finit de ipoteze de lucru. *Pentru a se evita eventuale preconcepții ale analistului, este indicată emiterea de ipoteze alternative/concurente.*

Selectarea /prelucrarea informațiilor. Analistul examinează cu atenție datele brute, faptele, declarațiile, opiniile și ideile, apoi le combină pentru a stabili sensul, relevanța și semnificația lor prin raportare la finalitatea procesului. Informațiile sunt revizuite pentru a identifica faptele importante, faptele sunt evaluate și corelate cu alte fapte deja cunoscute, sunt realizate comparații pentru a deduce parttern-uri de acțiune, identitatea actorilor implicați direct sau indirect etc.

Evaluarea ipotezelor. Selectarea riguroasă a ipotezelor de lucru se efectuează prin utilizarea de raționamente empirice. În demersul de selectare a ipotezelor, analistul ar trebui să opereze prin eliminarea celor improbabile sau puțin probabile, mai degrabă decât să încerce să confirme justetea celor probabile.

Elaborarea produsului de intelligence. Este etapa de producție a informației cu valoare adăugată care poate fundamenta deciziile unui

beneficiar dat. Produsul de intelligence sunt documentele intermediare sau finite elaborate de analist pentru decident. Aceste produse pot fi create atât prin valorificarea integrată a mai multor surse (analiza integrată), rezultând o evaluare cuprinzătoare pe un subiect, situație, fenomen, cât și în baza unui anumit tip de sursă (ex. OSINT, SIGINT), prin valorificarea și interpretarea informațiilor de la acel tip de sursă și/sau combinate cu surse deschise.

Monitorizarea continuă a informațiilor nou-apărute. Pentru a reduce premisele unei percepții distorsionate, analistul trebuie să acorde o atenție deosebită modului în care informațiile noi interacționează cu rezultatele procesării anterioare, disonanțele reprezentând primul indiciu că înțelegerea a ceea ce se întâmplă necesită unele ajustări (în cel mai bun caz) sau este incompletă ori chiar eronată. *Din această perspectivă, se impune ca analistul să monitorizeze evoluția unui subiect aflat în atenție și să evalueze constant oportunitatea construirii de ipoteze alternative.*

Procesul de analiză propus de Kent: descoperirea problemei care necesită atenția unui personal de informații strategice; analiza acestei probleme pentru a descoperi care fațete ale acesteia sunt de importanță reală pentru țară și care dintre mai multe linii de abordare este cel mai probabil să fie utilă clienților guvernamentali; colectarea datelor referitoare la problemă; cercetarea datelor deja disponibile și depunerea efortului de achiziționare de date noi pentru a completa golurile; evaluarea critică a datelor asamblate; studiul datelor evaluate cu intenția de a găsi un sens inerent; colectarea de date suplimentare pe liniile indicate de ipotezele mai promițătoare, pentru a le confirma sau infirma; stabilirea uneia sau mai multor ipoteze ca fiind mai adevărate decât altele și declararea acestor ipoteze ca cea mai bună aproximare prezentă a adevărului. Această etapă este adesea denumită starea de prezentare.

Cerințele față de înaintarea ipotezelor. Ipoteza este o presupunere fundamentală înaintată în scopul elucidării trăsăturilor și cauzelor problemei cercetate. În activitatea analitică este recomandabil identificarea și înaintarea tuturor ipotezelor plauzibile, indiferent de gradul de probabilitate, testarea compatibilității ipotezelor admisibile cu informațiile disponibile și selectarea celor mai relevante. Metoda de selectare a ipotezelor va fi nu analiza convențională a dovezilor care să confirme ipoteza cea mai probabilă, dar metoda analizei ipotezelor concurente (AIC) care se axează pe analiza datelor care infirmă ipotezele înaintate.

Analiza ipotezelor concurente (AIC). Conceptul și metodologia asociată acestuia au fost fundamentate de americanul Richards Heuer Jr. în 1999, unul dintre părinții analizei de intelligence, în lucrarea „Psychology of Intelligence Analysis”. Metoda înaintată este o tehnică care funcționează după principiul *de a lua în considerare toate alternativele posibile*. Noutatea AIC se axează asupra datelor care infirmă ipotezele alternative selectate. Dacă modul clasic de înaintare și selectare a ipotezelor presupune selectarea ipotezei confirmate de toate datele, Heuer susține că *alternativa corectă este cea cu cele mai puține date împotriva. Argumentul constă în faptul că datele avute la dispoziția analistului de cele mai multe ori pot confirma multe alternative.*

Sarcini de autoevaluare:

1. Explicați procesul informațional-analitic/ciclul de intelligence.
2. Evidențiați particularitățile distincte ale procesului clasic de intelligence și ACT.
3. Explicați importanța înaintării ipotezei într-o cercetare de intelligence.
4. Descrieți tehnica AIC.

Bibliografie:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.
2. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
3. Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
4. Dinu, M., Perianu, M. Etape structural-funcționale în analiza informațiilor. În: Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011.
5. Forcade, O., Laurent, S. *Serviciile secrete, puterea și informația secretă în lumea modernă*. Chișinău: Cartier, 2008.
6. Kent, Sh. *Strategic Intelligence for American World Policy*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949.
7. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
8. Nițu I. Metode și proceduri utilizabile în analiza de intelligence. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.
9. Proca, M., Hodoroja, V. Analiza informațiilor: bază a cunoașterii în Serviciul de Intelligence. În: *Studii naționale de securitate*. Revistă științifico-practică, 2020, nr.2 (2), p.66-80.
10. Sebe, M. *Intelligence Guvernamental și privat pentru competitivitate și securitate națională*. București: ANIMV, 2009.
11. Walsh, P.F. *Intelligence and Intelligence Analysis*. By Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RNP, 2011.
12. Курносов, Ю. *Аналитика как интеллектуальное оружие*. Москва: Русаки, 2012.
13. Кузнецов, И.Н. *Учебник по информационно-аналитической работе. Информация: сбор, защита, анализ*. Москва, 2011.

Tema 3.

NIVELURILE ANALIZEI DE INTELLIGENCE

Obiective de formare a competențelor:

- să descrie esența și rolul analizei operaționale, tactice și strategice;
- să aplice tehnicile necesare în analiza operațională, tactică și strategică;
- să relateze despre însemnătatea analizei strategice în fundamentarea politicilor de securitate națională.

Unități de conținut:

1. Definierea analizei operaționale, tactice și strategice
2. Parametrii de conținut ai analizei operaționale
3. Particularitățile analizei tactice și strategice
4. Instrumentarul analitic utilizat

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă cu suport vizual

Termeni-cheie: analiză operațională, tactică, strategică.

Conținut rezumativ:

*Definierea analizei operaționale, tactice și strategice. Analiza are roluri diferite pe cele trei paliere, în fiecare dintre acestea îmbrăcând forme specifice. Misiunea analizei de intelligence cuprinde atât planul strategic, de suport și informare a beneficiarilor legali la nivel înalt, cât și palierele tactic și operațional care asigură dimensiunea de acțiune pentru prevenirea și contracararea riscurilor și amenințărilor punctuale. Clasificarea prezintă *importanță* în mod special pentru determinarea naturii și *volumului datelor* care urmează a fi analizate, pentru selectarea *tehnicilor aplicabile și a procedurilor de lucru*, precum și pentru *valorificarea rezultatelor obținute*.*

Analiza operațională se manifestă în toate etapele activității de culegere a informațiilor (căutare, identificare, colectare și verificare) și are drept obiective cercetarea analitică în detalii, aprecierea dinamicii și a tendințelor mediului de securitate și estimarea stării de securitate națională pe subiectul de interes. Rezultatele acesteia fundamentează adesea decizii în plan operațional și se prezintă în produse de intelligence informative, utilizate ca bază de pornire pentru celelalte două tipuri de analiză.

Analiza tactică are ca obiectiv obținerea celor mai bune recomandări tactice, decizii și opțiuni de acțiune ale forțelor proprii pentru maximizarea rezultatelor, de aceea procesează informații trecute prin filtrul analizei operaționale. Rezultatele acesteia sunt de obicei produse transmise în mod curent consumatorilor (de tip notă sau sinteză), în care sunt abordate problematici și evoluții sectoriale (economice, financiare, militare, de terorism, crimă organizată etc.) care pot afecta securitatea.

Analiza strategică constituie abordarea multidisciplinară și multisursă a fenomenelor cu impact major pe dimensiunea securității naționale. Complexitatea problemelor strategice ce reiese din gama largă a palierelor de securitate abordate impune utilizarea unor tehnici analitice interdisciplinare pentru realizarea dimensiunii predictiv-anticipative. Rezultatele acesteia se reflectă în evaluări și estimări menite să fundamenteze adoptarea unor decizii strategice sau să constituie suport pentru gestionarea unor situații / evenimente cu efect major la adresa securității naționale.

Parametrii de conținut ai analizei operaționale: subiect, acțiune, mod de operare, condițiile de loc și componenta temporală. *Analiza operațională este orientată spre facilitarea cercetării problemei și spre elaborarea unui sistem de măsuri ce ar asigura obținerea unor date factice suplimentare în privința subiectului de interes. Pentru o asigurare analitică eficientă la nivelul analizei*

operaționale, recomandăm să fie elaborată *matricea suport de structurare a datelor* ce se alcătuiește în baza a șase întrebări ale analizei informațiilor (*cine?, ce?, când?, unde? de ce?, cum?*) și a elementelor cunoscute (*ceea ce știu*) și necunoscute (*ce nu știu, dar ar trebui să știu*), însă care ar putea oferi un răspuns, cu concretizarea *de unde și cum obțin* informația necunoscută. Astfel, se identifică golurile de informații, se evaluează necesarul de informații suplimentare și se direcționează colectarea evidențelor.

Particularitățile analizei tactice și strategice. Analiza tactică se concentrează pe abordarea indicatorilor de amenințare a unor problematici sectoriale care pot afecta interesele de securitate națională, pentru a elabora măsurile de prevenire ori contracararea riscurilor identificate pe o anumită problemă sau domeniu. Obiectivul de bază al analizei tactice constă în elaborarea intelligence-ului de acțiune ce prevede prezentarea celor mai bune recomandări de acțiune tactică concretă, decizii și opțiuni de utilizare a forțelor proprii pentru eficientizarea rezultatului. Analiza strategică se axează pe elaborarea și realizarea proiecțiilor de viitor, altfel spus, fundamentează strategia de reducere a efectului de surpriză prin pronosticare și crearea avantajului decizional în raport cu adversarii prin anticipare.

Instrumentarul analitic. Metode și tehnici analitice utilizate la nivel operațional: analiza legăturilor, fluxurilor, evenimentelor, activităților, analiza financiară, analiza profilului suspectului, analiza de caz, geospațială, mind mapping-ul etc. Instrumentar analitic utilizat la nivel tactic: analiza geospațială, analiza hot spot, SWOT /TOWS, PESTLE, tehnica scenariilor, analiza profilului suspectului, diverse hărți etc. Tehnici analitice destinate nivelului strategic: horizon scanning, analiza de risc, SWOT, PESTLE, analiza tabloului situațional, analiza fenomenului, analiza modelelor de criminalitate, tehnica scenariilor alternative etc.

Sarcini de autoevaluare:

1. Explicați parametrii de conținut ai analizei operaționale.
2. Evidențiați particularitățile distinctive ale analizei tactice și strategice.
3. Argumentați rolul analizei strategice în elaborarea politicilor statale.

Bibliografie:

1. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
2. Gîghileanu, F.V., Cios, A. *Analiza tactică*. În: Cofan, S. (coord.) *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
3. Kent, Sh. *Strategic Intelligence for American World Policy*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949.
4. Maior, G.C. Analistul și beneficiarul de informații: rolul analizei în cunoașterea strategică. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.) *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.
5. Nițu, I. *Analiza de intelligence: o abordare din perspectiva teoriilor schimbării*. București: RAO, 2018.
6. Petcu, G. Tipuri de analiză în activitatea de intelligence. În: Nițu, I. (coord.) *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011.
7. Posaștiuc, C. Analiza strategică în societatea cunoașterii. În: Maior G.C, Nițu, I. (coord.) *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.

Tema 4.

COLECTAREA, EVALUAREA ȘI PRELUCRAREA INFORMAȚIILOR

Obiective de formare a competențelor:

- să identifice particularitățile colectării informațiilor pentru analiza de intelligence;

- să înțeleagă importanța colectării datelor din diverse surse pentru analiza integrată;
- să selecteze / utilizeze surse de încredere;
- să descrie rolul necesității evaluării și prelucrării datelor;
- să aplice în practică criteriile de evaluare a informațiilor.

Unități de conținut:

1. Definirea termenilor „date brute”, „informație”, „intelligence”
2. Colectarea, căutarea și culegerea datelor în analiza de intelligence
3. Evaluarea informațiilor ca element-cheie al fluxului informațional
4. Criteriile de evaluare a datelor
5. Evaluarea informațiilor OSINT

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă cu suport vizual

Termeni-cheie: date brute, informație, intelligence, evaluarea informațiilor, veridicitatea informațiilor, procesarea datelor.

Conținut rezumativ:

Palierul căutării și obținerii de informații reprezintă fundamentul întregului proces de analiză a informațiilor, la acest nivel asigurându-se introducerea în ciclul informațional-analitic a datelor și informațiilor factuale, rezultate din investigarea mediului de securitate. Obținerea de informații corecte și complete asupra unor situații problematice din perspectiva securității naționale permite identificarea exactă a amenințării, evaluarea corectă a potențialului acestuia și estimarea formelor sale de manifestare sau evoluție.

Definirea termenilor „date brute”, „informație”, „intelligence”. Datele sunt brute și nu au semnificație în sine. Se pot regăsi sub forme diferite (cuvânt, imagine, înregistrare audio etc.). Pot fi sau nu utile. Informații (date plus judecată) – date procesate cărora li s-a stabilit

utilitatea și care oferă răspunsuri la întrebările: Cine? Ce? Unde? Când? Cum?. Au o semnificație obținută prin stabilirea unei corelații. Datele sunt fapte, iar informația – faptele asociate cu importanța și valoarea lor. Intelligence (informație plus analiză) – cunoașterea obținută în rezultatul procesului informațional-analitic. Fără informații intelligence nu ar putea exista.

Colectarea – activitatea de extragere a datelor relevante din toate sursele posibile. Această activitate este desfășurată de către diverse entități (guvernamentale ori private) în limita competențelor legale ale fiecăreia. Inițierea colectării de date este precedată de existența unei situații problematice. Este recomandabil ca colectarea datelor să se efectueze conform unui plan, care trebuie să cuprindă răspuns la un șir de întrebări: Ce trebuie de știut? Ce fel de date sunt necesare pentru a răspunde la problema care ne interesează? Ce date sunt disponibile și ce date trebuie să fie colectate? De unde poate fi obținută informația necesară? Cine o poate cunoaște sau o poate deține? Cine poate să colecteze datele necesare? Cum pot fi ele obținute? Ce metode / mijloace selectez? Când trebuie colectate datele / avem nevoie de date? Elaborarea planului de colectare va concretiza necesitatea și direcționarea culegerii de informații, precum și mijloacele / metodele de obținere a lor.

Căutarea informațiilor este etapa de stabilire și orientare asupra domeniului de interes și a surselor din care pot fi obținute informații. Se realizează în baza documentelor de planificare în care se regăsesc obiectivele activității de căutare a informațiilor, posibilele pericole și riscuri, locurile și mediile de culegere a informațiilor și, după caz, modalitatea de obținere și valorificare a acestora. *Culegerea informațiilor* constă în utilizarea de surse, mijloace, procedee și metode specifice, prin care se monitorizează sau se observă zonele de interes, se accesează datele brute necesare îndeplinirii atribuțiilor specifice structurii organizaționale.

Activitățile de colectare a informațiilor trebuie să asigure cunoașterea direcțiilor posibile de apariție și manifestare a amenințărilor și vulnerabilităților, a factorilor de risc ce se constituie ca pericole, a formelor și stadiilor acestora, a obiectivelor, valorilor și țintelor vizate, a tipului de acțiuni și a modalităților de înfăptuire, precum și a impactului probabil ce ar urma să-l producă.

Sursele deschise / OSINT: mass-media tradițională – agenții de presă, publicații, posturi de radio și de televiziune care reprezintă principalul furnizor de date în procesul de obținere a informațiilor din surse deschise; *bibliotecile; Internetul și new media* – respectiv, comunitățile online și conținutul generat de utilizatorii Internetului, în speță rețele de socializare, portaluri foto-video, enciclopedii wiki, bloguri, podcast-uri, online radio, extensii online ale mass-media tradițională, grupurile specializate de informare și analiză, bibliotecile online; *literatura gri* – respectiv, informațiile neclasificate care au distribuție sau acces public limitat și asupra cărora alte companii și organizații nu au drept de proprietate (furnizori de literatură gri pot fi institutele de cercetare, think-tank-urile, corporațiile, guvernele, partidele politice și mediile academice). Validarea surselor online reprezintă utilizarea unor metode și tehnici necesare pentru a stabili identitatea autorului, proprietarul sursei, afilierea, apartenența la comunități online, software-ul folosit, e-mail-ul autorului, traficul sursei, proveniența audienței etc.

Metode de colectare a datelor /informațiilor. Conștientizând necesitatea obținerii informației, lucrătorul analitic trebuie să răspundă la următoarele întrebări: Ce trebuie de știut? Unde poate fi găsită informația necesară? Cine o poate cunoaște sau o poate deține? Cum poate fi obținută? Răspunsurile clare la primele întrebări permit de a găsi răspunsul la ultima, soluționarea căreia depinde de condițiile externe, cunoștințele analistului, experiența, posibilitățile și ingeniozitatea lui.

Observarea – obținerea unor date prin intermediul percepției directe sau mediate de anumiți suportți tehnici. Observația structurată / cantitativă (exemplu: analiza interacțiunilor comunicaționale – intervențiilor moderatorului la o emisiune de tip talk show utilizând o grilă de categorii etc.). Observația nestructurată / calitativă, cel mai adesea participativă. *Vizite la fața locului* – colectarea la prima mână a informațiilor privind starea de fapt, modificările de mediu etc.

Anchetarea este un procedeu foarte eficient de colectare și se referă la posibilitatea de a obține diverse date în dependență de subiectul de interes. Din punctul de vedere al sociologiei, anchetarea este o metodă de colectare a informației primare prin intermediul adresării orale sau scrise a cercetătorului către o anumită categorie de persoane (respondenți), cu întrebări conținutul cărora clarifică problema studiată la nivel de date empirice, cu înregistrarea și prelucrarea statistică a răspunsurilor obținute, precum și cu interpretarea lor teoretică. *Interviu aprofundat* – colectarea informațiilor despre opiniile, atitudinile, comportamentul persoanelor de interes. *Focus grupuri* – furnizarea de informații și imagini din interior privind comportamentul și atitudinile, utilizând dinamica grupului.

Tehnica lecturii active este un instrument de analiză și evaluare a informațiilor care facilitează înțelegerea analistului privind informațiile oferite de text. Pentru a-și forma o viziune vizavi de informația oferită de un text, analistul evaluează sursa, informațiile, modalitatea de expunere și argumentare a informațiilor prezentate, apelând la un șir de întrebări. *Care este punctul de vedere al autorului asupra subiectului?, Ce alte puncte de vedere mai sunt expuse?, Cui se adresează sursa?, Cum influențează aceasta informațiile care sunt incluse în/excluse din text?, Care este motivația sursei în a scrie un asemenea text?, Care este scopul său?, Care dintre aserțiuni sunt fapte și care sunt opinii?, Sunt prezentate anumite opinii ca fapte?, La ce concluzii ajunge sursa? Sunt acestea justificate sau nu? etc.*

Criteriile de evaluare a datelor: competența, cantitatea, calitatea, valoarea.

Competența se raportează la atribuțiile legale ce revin instituției care abordează problema asupra căreia lucrează analistul.

Trăsăturile calitative: *informație relevantă* – conținutul informației coincide cu interesul analistului, iar utilizarea permite soluționarea problemei; *obiectivitatea informației* – să fie de la prima sursă fără intermediari, să reflecte realitatea, fără să reflecte opinia sau raționamentul cuiva; *veridicitatea informației* – pe cât de aproape este sursa de eveniment, faptă; confirmarea prin alte surse; *credibilitatea sursei* și a motivelor acesteia, particularitățile transmiterii / recepționării informației etc.; *certă* – să nu fie contradictorie; *utilă* – se stabilește în dependență de sarcinile care pot fi soluționate prin analiza ori cercetarea efectuată. Cea mai utilă informație este cea obiectivă, veridică, completă ce contribuie la soluționarea obiectivului trasat. Pentru a fi utilă și de folos, informația trebuie recepționată aceluia care are nevoie de ea, în acel timp când ea este solicitată și în acel loc unde ea este necesară.

Trăsăturile valorice: *actualitatea și oportunitatea* informației sunt extrem de importante, deoarece *importanța (valoarea) informației se pierde odată cu actualitatea ei*. O informație devine valoroasă în momentul când este utilizată de către factorul decizional pentru soluționarea anumitor probleme. Costul informației la fel reprezintă o trăsătură valorică.

Trăsăturile cantitative: *completă* (plenitudine) – o informație poate fi calificată ca completă dacă este suficientă pentru înțelegere și decizie.

Evaluarea informațiilor necesită estimarea separată a *credibilității sursei și a veridicității informației*. Dezvoltarea unui sistem standardizat asigură faptul că toți utilizatorii materialului recunosc același cod și pot compara informația față de un reper stabilit. Scalele de evaluare deservesc acest scop. *Scala credibilității sursei:*

A – credibilă (100%), nu sunt dubii cu privire la autenticitate, competență. Personal din domeniul aplicării legii, dispozitive tehnice, experți, oameni de știință; B – în general credibilă (75%), sunt dubii minore cu privire la autenticitate, în majoritatea cazurilor sursa a fost de încredere; bazele de date – pot exista erori minore la deservirea bazelor de date; C – uneori credibilă (33%), sunt dubii cu privire la autenticitate, în trecut au existat informații neveridice; D – nu prezintă încredere, sunt dubii semnificative cu privire la autenticitate; E – sursă necredibilă, în trecut a furnizat informații false; F – nu poate fi evaluată / testată, există dubii în privința încrederii. *Scala veridicității informației*: 1 – cunoscută ca fiind adevărată fără rezerve, documente oficiale, ADN; 2 – probabil adevărată, nu este confirmată, este logică, cunoscută sursei; 3 – posibil adevărată, prin coroborare cu alte informații confirmă unele detalii; 4 – prezintă îndoieli, nu este confirmată dar posibilă; 5 – improbabilă, nu este confirmată, este contrazisă de alte informații; 6 – nu poate fi evaluată.

Procesarea datelor: *lecturarea* materialului colectat pentru înțelegerea acestuia și efectuarea unor adnotări; *structurarea și standardizarea* – pregătirea datelor și informațiilor conform cerințelor tehnicilor analitice și aplicațiilor software care urmează a fi utilizate (de exemplu, pentru realizarea importului de date, pentru realizarea de grafice, tabele, fișe de entitate); *etichetarea* – împărțirea documentelor pe categorii pentru o administrare mai eficientă a fluxului informațional ce poate fi disponibil atât în format electronic, cât și scris; *evaluarea* este activitatea ce presupune înregistrarea codurilor de evaluare atribuite informațiilor colectate din diverse surse; *clasificarea* reprezintă înregistrarea caracterului de clasificare atribuit informațiilor, conform prevederilor normative în vigoare.

Prelucrarea: *punerea datelor într-o formă analizabilă*, *structurarea datelor colectate* (sortarea datelor conform unor reguli de alocare în baza de date); *curățarea conținutului parazit* (eliminarea

„zgomotului“, a datelor incomplete etc.); *validarea* (asigurarea că datele colectate sunt veridice și relevante); *sumarizarea* (reducerea conținutului la cele mai importante puncte comune, în funcție de relația lor cu o anumită problemă); *agregarea* (combinarea unor surse multiple de date într-o singură bază de date); *clasificarea datelor* (separarea datelor în categorii). Acțiunile de procesare și prelucrare au ca obiectiv realizarea unei „punți” solide între palierele de colectare, analiză și valorificarea informațională a datelor colectate.

Evaluarea informațiilor OSINT: sursa – cine?, cine este autorul și câte materiale de acest gen au mai fost publicate?, autorul face parte din colectivul unei universități sau instituții de cercetare în domeniul de referință?, cui se adresează sursa? care este motivația sursei în relatările date? etc.; informația – ce?, care sunt premisele de la care pleacă sursa?, depind premisele de contextul prezentat?, materialul a fost publicat la o editură specializată în domeniul de interes abordat?; sursa materialului este cotateă potrivit unui sistem sau standard internațional?, care dintre aserțiuni sunt fapte și care sunt opinii? etc.

Sarcini de autoevaluare:

1. Definiți noțiunile „date brute”, „informații” și „intelligence”.
2. Explicați procesul și rolul colectării informațiilor în activitatea analitică.
3. Descrieți tehnica lecturii active.
4. Definiți conceptele de „evaluare”, „prelucrare” și „procesare” a informațiilor.
5. Explicați criteriile de evaluare calitativă și cantitativă a informațiilor.
6. Argumentați rolul evaluării informațiilor pentru procesul analitic.

Bibliografie:

1. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.

2. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
3. Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
4. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.
5. Доронин, А. *Бизнес-разведка*. Москва, 2002.
6. Кузнецов, И.Н. *Учебник по информационно-аналитической работе. Информация: сбор, защита, анализ*. Москва, 2001.

Tema 5.

INSTRUMENTARUL ANALIZEI LOGICE ȘI PILONII ANALITICI

Obiective de formare a competențelor:

- să identifice elementele constitutive ale instrumentarului analizei logice;
- să aplice raționamentul logic în analiza și evaluarea unui eveniment / fenomen conform pilonilor analitici;
- să utilizeze inducția, deducția, abducția în formularea raționamentelor;
- să relateze despre însemnătatea sistemului FAROUT în selectarea metodei analitice.

Unități de conținut:

1. Conținutul instrumentarului analitic
2. Elemente structurale ale metodei analitice: inferența, premisa, raționamentul și argumentul
3. Tipurile de raționament
4. Rolul sistemului FAROUT în selectarea metodologiei de analiză
5. Instrumentele standardelor analitice SMART

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere dialogată. Modelare teoretică

Termeni-cheie: inferență, premisă, raționament abductiv, argumentare, demonstrație.

Conținut rezumativ:

Componentele organizatorice ale activității analitice: organizarea activității informațional-analitice (AIA); organizarea fluxurilor informaționale (OFI); selectarea metodelor de analiză utile în elaborarea informațiilor finale.

În analiza de informații, metodele sau metodologiile utilizabile derivă din anumite metode validate științific, specifice altor discipline de studiu al realității obiective, dar care au aplicabilitate și specificitate în contextul mediului de securitate, respectiv al analizei de informații (intelligence). Utilizarea metodologiei, care este atât de importantă și necesară în orice act de cunoaștere, trebuie să se realizeze într-o modalitate cât mai flexibilă. Astfel, se va ține cont de următorii factori: *evaluarea cât mai obiectivă a riscurilor / pericolelor identificate prin folosirea instrumentarului analitic* asupra unui șir de date incomplete, ceea ce presupune o selectare judicioasă de metode și tehnici în raport cu specificul datelor și obiectivul stabilit; *adaptarea unei interpretări critice în ceea ce privește validarea tezelor / concluziilor analitice formulate asupra unor componente informaționale incomplete, confuze, ceea ce presupune conștientizarea limitelor demersului analitic.*

Literatura de specialitate prezintă sute de metode și tehnici de analiză, însă este important de reținut că *diferențele sunt generate de tipul de analiză, domeniul* (gubernamental versus privat), *nivelul de analiză* (strategic, tactic, operațional), *de problematicile abordate și scopul urmărit.*

Componenta esențială a unui instrumentar analitic este însăși gândirea analistului, elementul care dă viață instrumentarului selectat. *Gândirea logică* (din greaca veche λογική, *logike*, presupune folosirea

rațiunii în realizarea anumitor activități) este capacitatea unui individ de a gândi clar și rațional, de a identifica, analiza și rezolva problemele depistate, bazându-se pe raționamente, fapte și probe. Logica nu intenționează să găsească dovezi, *doar determină dacă dovezile sunt găsite sau nu*. În sensul general acceptat, logica se numește de obicei știința metodelor și legilor activității intelectuale umane. Abilitățile de gândire logică înseamnă *integrarea logicii în gândirea proprie* și utilizarea metodelor logice de analiză (analiza, sinteza, inducția, deducția, compararea, analogia) pentru a găsi cea mai bună soluție posibilă într-o anumită problemă. *Gândirea logică este abilitatea ființei umane de a înțelege ceea ce ne înconjoară și relațiile care există între acțiuni, obiecte sau fapte. Gândirea logică este analitică, deoarece segmentează toate informațiile care sunt deținute și realizează raționamentul.*

Componentele metodei analitice: inferența, raționamentul, premisa și argumentul. Conform DEX-ului, *inferența* reprezintă o operație logică prin care se face tranziția de la un enunț la altul și prin care se admite o judecată. Altfel denumită, inferența este concluzia la care s-a ajuns în baza dovezilor și raționamentului. Analistul formulează concluzii și inferențe în baza datelor și informațiilor. *Premisa* este o afirmație care servește ca punct de plecare și ca bază pentru dezvoltarea unei deducții. Premisele sunt cele mai importante reprezentări ale datelor și informațiilor pe care analistul le are la dispoziție. O premisă poate conține una sau mai multe informații referitoare la aceeași problemă, singura diferență constând în calitatea acestor informații, aspect ce reprezintă valoarea sau importanța unei premise. *Raționamentul* reprezintă un act inferențial care extrage o concluzie dintr-un set de premise. Raționamentul nu poate fi decât logic sub aspect formal, în sensul utilizării procedurilor de analiză a premiselor și de extragere a concluziei. Dar raționamentul poate fi corect logic și fals factual, atunci când setul de premise este compatibil cu mai multe

inferențe diferite, situație des întâlnită din cauza fragmentării informațiilor. În general, se consideră ca raționamentul este o procedură prin care se obțin informații noi din combinarea celor deja existente. Deci, raționamentul (inferența) presupune o trecere dincolo de informația avută inițial.

Raționamentul logic este legătura realizabilă în cadrul unui argument între premise și teza dezvoltată pe baza acestora. Există trei tipuri de raționament logic folosite în activitatea de analiză a informațiilor: *raționamentul deductiv, inductiv și abductiv*. Raționamentul este utilizat de analiști când generalizează sau descoperă legături între fenomene pe baza observațiilor sau a altor dovezi.

Raționamentul inductiv trece de la specific la general, sugerând mai multe rezultate posibile. Pentru ca concluzia să fie adevărată, premisa trebuie să fie veridică; respectiv, este puțin probabil ca la un analist toată suma de date – premisele – să fie certe și complete ca să permită formularea unui astfel de argument. Un analist nu are de unde să știe dacă o soluție este corectă, deoarece raționamentului inductiv îi lipsește un mijloc de a face distincția între fiecare rezultat – toate sunt posibile.

Raționamentul deductiv devine esențial pentru avertizare, deoarece se face o trecere de la general la particular. Deducția spune ceva ce deja se știe; astfel, raționamentul deductiv ajută la clarificarea a ceea ce cunoaște analistul, dar nu a fost luat în calcul în mod deliberat. În baza cunoștințelor din trecut (generale), anumite deducții indică rezultate specifice.

Raționamentul abductiv este o formă de inferență care merge de la observație (evidențe / date) la ipoteză care ține de datele fiabile (colectate) și urmărește să explice evidențe relevante. Raționamentul abductiv este cea mai probabilă sau plauzibilă explicație bazată pe faptele și dovezile disponibile, fiind denumit și „evaluarea probabilităților”. Este concluzia care se potrivește cel mai bine

informațiilor disponibile la un moment. Abducția forțează o analiză atentă a probelor colectate și dezvăluie rezultate admisibile. Acest tip de raționament este supus „erorilor cognitive”, însă permite înțelegerea problemei dincolo de premisele inițiale.

Raționamentul generează proceduri de demonstrație și argumentare. Pentru ca demonstrația să poată fi văzută de oricine, aceasta trebuie să respecte următoarea structură: (1) *formularea tezei de demonstrat* (concluzia raționamentului), (2) *prezentarea premiselor care au fost luate ca bază în formularea concluziei și (3) explicația modului (metodologiei / procesului de demonstrare) prin care s-a trecut de la premise la concluzie*. Argumentarea este un raționament care prin mijloace logice conduce la fundamentarea unei opinii, a unei idei. Prin argumentare se stabilesc relații de cauzalitate între premise / temeuriile argumentării și concluzii. Pentru atingerea acestui scop, structura argumentativă folosită de analist trebuie să fie coerentă, argumentele – solide și evidențele – cât mai certe posibil. Scopul argumentării: *clarificarea* – se referă la descifrarea și înțelegerea datelor și la concluzia /teza pe care o susține analistul în jurul căreia este construită argumentarea; *convingerea* – pentru ca beneficiarul să fie convins, analistul face apel la temeuri (premise) / exemple; *persuasiunea* – se referă la influențarea modului de acțiune al beneficiarului. Finalitatea implicită a argumentării în analiza de intelligence se manifestă prin adoptarea unor măsuri concrete de către beneficiar.

Sistemul FAROUT reprezintă un model de selecție a instrumentarului analitic, propus de către C.S. Fleisher și B.E. Bensoussan (2003), pe care analiștii îl pot utiliza în alegerea celor mai potrivite metode sau tehnici de analiză. Propunerea autorilor a reieșit din criteriile pe care trebuie să le întrunească un produs de intelligence:

F – Future oriented /să fie orientat către viitor. Metodele analitice orientate spre viitor ajută atât la identificarea cauzelor, dar și

la anticiparea viitorului. Conținutul documentului trebuie să răspundă în măsura posibilității la întrebarea cum soluționăm pericolul identificat (prevenire ori contracarare); *A – Accurate* / acuratețea se referă la calitatea datelor inițiale care sunt utilizate în procesul analitic, dar și de instrumentarul analitic utilizat; *R – Resource efficient* /resurse eficiente, criteriul dat se referă la resursele utilizate: timp, logistic și uman. Analistul trebuie să găsească echilibrul dintre costul produsului (material, intelectual) și valoarea practică a acestuia; *O – Objective* / obiectivitate, analiza nu trebuie să fie influențată de niciun gen de prejudecăți / preconcepții. Analistul trebuie să ia în calcul toate datele valide și să evite concluziile predeterminate; *U – Useful* / utilitate, un produs analitic va fi valoros dacă va fi util beneficiarului, adică să aducă răspuns intereselor acestuia; *T – Timely* / timpul acordat, un produs analitic își va pierde din valoare dacă nu va fi utilizat la timpul potrivit de către beneficiar.

Instrumentele standardelor analitice SMART: Strategic – metodele și tehnicile structurate de analiză (scenariile); gândirea critică; gândirea imaginativă; argumentarea; colaborarea; echipele de lucru; *Multidimensional* – colaborarea; outsourcing-ul (delegarea anumitor sarcini unei entități din afara organizației); echipele de lucru; memoria instituțională; fusion centers /centre de fuziune; hub-urile analitice; metodele și tehnicile structurate de analiză (multimetodă); tipurile complexe de produse; instrumentele tehnologice; formatele multimedia; *Adaptiv* – lecțiile învățate /cele mai bune practici; analiza analizei (morbidity and mortality conferences); gândirea critică; gândirea imaginativă / creativă; *Relațional* – relația analist-colector; relația analist-beneficiar; rolurile analistului; beneficiarul: consumator-prosumator; colaborarea; echipele de lucru; *Transformer* – benchmarking-ul; reengineering-ul; crowdsourcing-ul; produsul analitic ca output; sistemul integrat de educație și pregătire în intelligence.

Sarcini de autoevaluare:

1. Definiți termenii „inferență”, „silogism” și „raționament”.
2. Explicați particularitățile raționamentului abductiv ce îl deosebesc de cel inductiv și deductiv.
3. Descrieți sistemul FAROUT.
4. Argumentați rolul standardelor SMART.

Bibliografie:

1. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
2. Cofan, S. și Băloi, A. Metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
3. Mitu, D.E. *Intelligence postmodern – analiză, tendințe și perspective pentru sistemul de securitate*. București: ANIMV, 2014.
4. Moore, D.T. *Critical Thinking and Intelligence Analysis*. National Defence Intelligence College, Washington, DC. March 2007.
5. Курносов, Ю. *Аналитика как интеллектуальное оружие*. Москва: Русаки, 2012.
6. Курносов, Ю. *Азбука аналитики*. Москва: Концептуал, 2015.

Tema 6.

TEHNICI ANALITICE STRUCTURATE (SAT)

Obiective de formare a competențelor:

- să definească particularitățile și rolul tehnicilor de analiză structurate (SAT);
- să aplice tehnica elaborării hărții relaționale;
- să identifice legăturile dintre persoane utilizând analiza situațională;
- să elaboreze harta evenimentelor.

Unități de conținut:

1. Conceptul de tehnici analitice structurate în viziunea autorilor Richards Heuer și Randy H. Pherson
2. Harta legăturilor / relațională
3. Harta activităților, evenimentelor
4. Analiza de caz. Particularități

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă. Studiu de caz

Termeni-cheie: tehnici de analiză structurată, analiza și elaborarea hărții relaționale, harta evenimentelor.

Conținut rezumativ:

Riscurile inerente analizei de intelligence nu pot fi niciodată eliminate, dar o modalitate de a le minimiza este necesară, și aceasta poate fi atinsă printr-o gândire mai structurată și disciplinată din partea analistului, raportată la propriul proces de gândire. Lucrarea lui Heuer și Pherson (2010) „Structured Analytic Techniques for Intelligence Analysis” oferă un meniu clar și cuprinzător a peste cincizeci de tehnici pentru combaterea erorilor de percepție cognitivă, care sunt catalogate ca Tehnici de analiză structurate (SAT – *Structured Analytic Techniques*). *Analiza structurată* implică un proces etapizat orientat spre exteriorizarea gândirii individuale a unui analist într-o manieră care o face ușor vizibilă pentru alții, permițând astfel să fie împărtășită, construită și chiar criticată de alții. Atunci când este combinat cu judecata intuitivă a experților în domeniu, un astfel de proces structurat și transparent poate reduce semnificativ riscul de eroare analitică.

În lucrarea lor Richards Heuer și Randy H. Pherson oferă o taxonomie cuprinzătoare a tehnicilor analitice structurate, incluse în opt categorii: *descompunere și vizualizare, generare de idei, scenarii și indicatori, generarea și testarea ipotezelor, cauza și efectul, analiza*

provocărilor, gestionarea conflictelor, suportul decizional. Procesul tehnicilor analitice structurate susține interacțiunea dintre analiști dintr-un grup sau echipă analitică restrânsă, într-un mod care ajută la evitarea multiplelor capcane și patologii de cogniție și facilitează cunoașterea situațiilor / problemelor de securitate.

Prin utilizarea tehnicilor analitice, analistul efectuează o structurare de date ce îi permite să înțeleagă mai ușor semnificația elementelor avute la dispoziție, să extragă informația latentă, să aplice raționamentul logic și să formuleze deducții. Utilizarea instrumentelor analitice într-un mod inovator este de o importanță majoră pentru gestionarea și înțelegerea unor volume imense de date. Acestea pot fi aplicate într-o varietate de combinații în dependență de obiectivul trasat. Diversitatea tematicilor supuse demersului analitic solicită modalități variate de abordare a acestora și face ca utilizarea tehnicilor analitice atât de necesare în procesul de cunoaștere să fie realizată într-o modalitate flexibilă și creativă.

Pe parcursul ultimilor ani, practica analitică a serviciilor de intelligence a scos în evidență un șir de tehnici de analiză „alternative” / „structurate” contrare analizei tradiționale intuitive utilizate, fiind considerate ca instrumente suplimentare pe lângă cele clasice.

Analiza legăturilor /relațională este o tehnică extrem de răspândită, ce are ca scop identificarea, înțelegerea naturii și semnificației legăturilor dintre entitățile ce formează o rețea sau dintre acestea și alte organizații. Metoda dată facilitează vizualizarea informațiilor privind relațiile dintre oameni, organizații, societăți etc. și oferă analistului o înțelegere mai vastă și complexă a problemei. Pentru a realiza o analiză completă a legăturilor se folosesc datele și informațiile din toate sursele posibile, cum ar fi: date brute/primare, informații oficiale, informații analitice, date OSINT etc. Metoda dată de analiză se finalizează cu elaborarea hărții relaționale a legăturilor, ce permite formularea concluziilor.

Analiza fluxurilor este definită în literatura de specialitate ca o tehnică de bază ce permite examinarea unor date brute pentru a determina secvențele evenimentelor sau ale interacțiunilor ce reflectă o anumită activitate. Analiza fluxurilor poate evidenția evenimente (reprezentarea unor serii de evenimente, de exemplu – tranzacții ilegale) și relația secvențială dintre acestea (călătorii, tranzacții monetare și alte evenimente ce pot înlesni activitatea ilegală). La baza elaborării unei hărți a fluxurilor se află harta legăturilor, motiv pentru care prima etapă în analiza fluxului constă în construcția hărții legăturilor care se asociază fluxului mărfurilor ce prezintă interes.

Analiza evenimentelor reprezintă un mod de descriere a datelor ce indică succesiunea cronologică dintre o serie de anumite evenimente, astfel încât timpul când au loc acestea și relația dintre ele să devină clare pentru analistul de informații. Harta evenimentelor este recomandată în special în analiza cazurilor complexe, pentru a putea elabora o imagine sugestivă și a înțelege mai bine ce anume s-a întâmplat.

Analiza situațională constă în utilizarea mai multor metode pentru a analiza mediul intern și extern al entității și în stabilirea obiectivelor pe termen mediu și lung ale acesteia, precum și în identificarea mijloacelor de acțiune necesare pentru atingerea obiectivelor înaintate.

Analiza activităților este o tehnică de analiză operațională folosită pentru ilustrarea și analizarea unui proces sau a unei secvențe de activități care împreună conduc către un singur obiectiv.

Harta minții este un instrument vizual de structurare a informației, care are rolul de a ajuta la dezvoltarea și prezentarea ideilor, precum și la realizarea de asocieri. Câteva caracteristici: atenția se concentrează pe o imagine centrală; aspectele esențiale ale subiectului în cauză emană asemenea unor ramuri de la imaginea centrală; ramurile sunt subiecte secundare, formând o structură nodală.

Analiza de caz, denumită și studiu de caz, este o *metodă de cercetare exhaustivă a unei entități sau a unui eveniment, fenomen, proces* ce se efectuează, de regulă, în baza materialelor / datelor rezultate dintr-o situație / caz concret. Demersurile gnoseologice în cadrul acestei metode se efectuează în scopul studierii problemei și au ca sarcină identificarea și studierea în timp și spațiu a acțiunilor subiectelor implicate.

Sarcini de autoevaluare:

1. Descrieți termenul de structurare a datelor.
2. Explicați etapele elaborării hărții legăturilor.
3. Argumentați rolul elaborării hărții minții pentru procesul de intelligence.

Bibliografie:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.
2. Bărbuța, C.G., Marin F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
3. Cofan, S. și Băloi, A. Metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
4. Heuer, R., and Pherson, R.H. *Structured Analytic Techniques for Intelligence Analysis*, 2010.
5. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016.
<https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
6. *Practice Advice On Analysis*. ACPO NPIA, 2008.
<http://www.skillsforjustice.co.uk>
7. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.

Tema 7.
TEHNICI DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII
ANALISTULUI

Obiective de formare a competențelor:

- să definească rolul creativității în activitatea analitică;
- să distingă tehnicile de îmbunătățire a competențelor analitice;
- să aplice tehnici de stimulare a creativității în grup ori individual pentru formarea abilității creatoare.

Unități de conținut:

1. Caracteristicile tehnicilor de stimulare a gândirii creatoare
2. Metoda brainstorming / brainwriting
3. Tehnica Mind Mapping
4. Analiza morfologică
5. Tehnica Delphi: chestionarea experților

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă și participare activ-participativă

Termeni-cheie: gândire creatoare, brainstorming, tehnica Delphi.

Conținut rezumativ:

Un analist creativ trebuie să fie capabil să identifice problemele de securitate națională, să vină cu idei care să ajute la rezolvarea lor și apoi să înainteze propuneri practice de soluționare. Pentru a facilita creativitatea analistului s-au elaborat o serie de *tehnici și metode de stimulare a creativității*, care favorizează gândirea inovatoare și generarea ideilor noi, de rând cu *detașarea de modul de gândire obișnuit ori tiparele mentale*. Tiparele mentale sunt niște lentile prin care percepem lumea înconjurătoare, iar odată formate – sunt rezistente la schimbare. Însă pentru realizarea sarcinilor analitice noi

trebuie să ne putem detașa de pattern-ul nostru de gândire și să utilizăm uneltele adecvate. Toate metodele de învățare și *facilitare a creativității se bazează pe separarea procesului gândirii de conținutul gândirii*. Individul învață strategii mentale care pot fi aplicate oricărui subiect de cercetare / analiză.

Brainstorming / Brainwriting este o metodă intuitivă de analiză a problemelor, precum și de identificare a posibilelor soluții. Cuvântul „brainstorming” în traducere din engleză înseamnă „*furtună în creier*” („brain - creier” și „storm - furtună”). Este o tehnică colectivă de căutare a ideilor și soluțiilor, fiind denumită și „*gândire în grup*”. Brainstormingul ca tehnică specială a fost definit de către Alex F. Osborn începând cu anii 1930 și poate fi considerată drept una dintre cele mai populare metode de generare de idei. Acesta a înțeles că „criticile” aduse altor idei consumă mult timp, energie și pot fi destructive. De aceea metoda presupune *amânarea evaluării ideilor emise pentru o etapă ulterioară*, nicio afirmație nefiind supusă unui demers critic în prima etapă. Astfel, s-a recurs la separarea etapei de generare a ideilor de cea de evaluare a acestora.

Varianta simplificată de utilizare a tehnicii de brainstorming cuprinde următoarele etape: *pregătirea reuniunii; desfășurarea reuniunii; evaluarea ideilor*. Regulile față de desfășurarea tehnicii: *formularea clară și concisă a obiectivului, neadmiterea criticii la prima etapă, susținerea gândirii nestandarde, generarea a cât mai multor idei*.

Reuniunea Phillips 6/6 poate fi considerată drept o variantă a brainstormingului, în care numărul participanților este fixat la 6, iar durata discuțiilor este limitată la 6 minute. Este o variantă propusă de J. Donald Phillips de la Universitatea din Michigan. Față de brainstorming această metodă este mai intensivă, „asaltul creierului” fiind mai accentuat, datorită duratei foarte scurte a discuțiilor. De asemenea, tehnica poate fi desfășurată nu doar cu 6 participanți, ci și

cu echipe formate din 6 analiști. *Etapele metodei* sunt: *informarea asupra problemei; discutarea problemei în cadrul echipei; dezbaterea în plen; evaluarea generală a soluțiilor.*

Mind Mapping este o metodă de reprezentare a legăturilor dintre anumite concepte / idei, folosind imagini, linii și legături. Tehnica implică notarea unui concept central, de la care într-o formă circulară se stabilesc legăturile conexe cu alte concepte/idei în dependență de problema investigată. Metoda dată permite cartografierea structurală a problemei, prezentarea unor asocieri, construirea unei ierarhii de idei etc. Se recomandă pentru toate problemele la care apar dificultăți în adoptarea unor decizii. În elaborarea unei mind mapping analistul aplică „gândirea radiantă” – raționamentele radiază de la o singură idee. *Caracteristici-cheie ale Mind Mapping-ului:* prezența unui concept-cheie; de la conceptul-cheie radiază ramuri, iar fiecare dintre ele conține un alt concept-cheie, care este, de fapt, un subcapitol al conceptului principal și reprezintă idei de importanță secundară, iar împreună, ramurile și imaginea centrală formează o structură nodală / o hartă.

Analiza morfologică are la bază principiul conform căruia soluția optimă a unei probleme se obține prin determinarea tuturor elementelor cunoscute și a relațiilor dintre acestea.

Tehnica Delphi a fost creată în anii 60 ai secolului trecut, de către D.Helmer și colaboratorii săi în cadrul unui program de cercetare al trustului american Rand Corporation din statul California și mai este cunoscută sub denumirea de „anchetă interactivă”. Este utilizată, deseori, în cadrul *task-force*-urilor dedicate unui anumit subiect, iar *produsul final este un produs agreeat (intelligence agreed)*. Se caracterizează prin consultarea interactivă a unui panel de experți pornind de la ideea că *raționamentul de grup are o mai mare validitate decât cel individual, motiv pentru care particularitatea distinctă a acestei tehnici o constituie feedbackul de opinie.*

Metoda necesită *parcurgerea mai multor runde*: pregătirea și lansarea anchetei; efectuarea anchetei; prelucrarea datelor obținute și valorificarea lor în procesul decizional. Ciclul expediere chestionar - completare - înapoiere chestionar - prelucrarea opiniilor exprimate și reformularea chestionarului se repetă până când se obține consensul a cel puțin 50% dintre membrii panelului asupra opiniilor expuse în chestionar.

Sarcini de autoevaluare:

1. Definiți termenul „gândire creatoare”.
2. Explicați caracteristicile-cheie ale Mind Mapping-ului.
3. Argumentați necesitatea recurgerii de către analist la tehnica Delphi.

Bibliografie:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.
2. Cofan, S. și Băloi, A. Metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
3. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
4. Nițu, I. Metode și proceduri utilizabile în analiza de intelligence. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.
5. Семенов, В., Колесников, В. *Политический анализ и прогнозирование: Учебное пособие*. СПб: Питер, 2014.

Tema 8.

METODE/TEHNICI DE IDENTIFICARE ȘI DEFINIRE A PROBLEMEI DE SECURITATE

Obiective de formare a competențelor:

- să descrie metodele și tehnicile de depistare a problemei de securitate;
- să identifice și să formuleze problema de interes;
- să structureze informațiile aplicând metodele studiate;
- să depisteze golurile informaționale.

Unități de conținut:

1. Ce este o problema în analiza de intelligence?
2. Dezvoltarea de abilități: Cine? Ce? Când? Unde? De ce?
3. Metoda Starbursting
4. Elaborarea arborelui problemei / Root Cause Analysis
5. Diagrama „OS DE PEȘTE ” / Ishikawa
6. Componentele structurale ale analizei PEST / PESTLE / PEMS

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă și predare activ-participativă

Termeni-cheie: identificarea problemei, definirea problemei, gol informațional, structurarea datelor.

Conținut rezumativ:

Definirea problemei este piatra de temelie pentru orice analiză în domeniul de intelligence. O precondiție este însă identificarea acesteia. Problema este o stare de fapt existentă, nesatisfăcătoare, efectele căreia se resimt ori ar putea fi resimțite în domeniul securității naționale. Pentru domeniul de analiză a informațiilor o problemă are două atribute esențiale: *primul este o entitate necunoscută într-un anumit context și al doilea – găsirea sau rezolvarea acestei*

necunoscute are o valoare pentru acțiunea practică. Probleme de intelligence sunt probleme de cunoaștere – sunt întrebări la care nu avem cunoștințe suficiente pentru a răspunde, chiar dacă informațiile care ar putea să furnizeze aceste cunoștințe sunt deja la îndemână.

Punctul-cheie începe cu înțelegerea exactă a problemei, deoarece modul în care definim o problemă are impact asupra modului în care cercetăm, analizăm și elaborăm produsul. În consecință, avem în vedere: *Care este problema reală? Ce este necesar de înțeles pentru a aborda problema? Ce putem propune pentru soluționarea problemei?* Identificarea adecvată a problemei presupune a da răspuns la întrebările *Ce abordez?, Despre ce scriu?*. Stabilirea problemei de cercetare se face în dependență de *solicitările beneficiarului* sau este *identificată* de analist. Analistul trebuie să posede cunoștințe și teorii ce i-ar permite definirea și înțelegerea problemei.

Structurarea datelor se realizează în scopul cercetării întregului câmp problematic pentru a elabora intelligence picture referitor la problema cercetată, cu utilizarea întrebărilor 5WH: subiectul – Who / Cine?, acțiunea – What / Ce?, modul – How / Cum?, locul – Where / Unde?, Timpul – When/ Când?, Motivul – Why / De ce? Analistul trebuie să identifice toate entitățile care sunt parte ale problemei și ale căror legături se dorește a fi stabilite și studiate.

Starbursting este o metodă de dezvoltare a creativității analiștilor, similară brainstormingului care se focusează pe generare de întrebări. Scopul metodei fiind înaintarea cât mai multor întrebări și obținerea cât mai multor conexiuni cu subiectul abordat. Începe cu plasarea întrebării ce ne preocupă ori a subiectului analizat *în centrul reprezentării grafice* a unei stele, iar pe colțuri se indică întrebările răspunsurile la care ne-ar facilita înțelegerea subiectului cercetat: *Ce?, Cine?, Unde?, De ce?, Când?* Lista de întrebări inițiale poate genera altele, neașteptate, care cer și o mai mare concentrare: *De ce?, Cum?, În ce context?* etc. *Se utilizează la diverse etape analitice, dar*

îndeosebi ne ajută în definirea unei probleme. Rezultatele pot fi utilizate pentru: redefinirea problemei unei analize; ca bază pentru realizarea unei analize de tip cauză-efect; pentru lansarea unor cerințe informaționale pentru zona de colectare.

Lista principalelor supoziții se întocmește de obicei la debutul unui proiect analitic.

Elaborarea arborelui problemei este o tehnică de cartografiere a cauzelor, dar și a obiectivelor. La etapa de definire a problemei, conform acestei tehnici, problema identificată devine elementul central în raport cu care se stabilesc relațiile cauzale. Permite înțelegerea contextului, a factorilor și a relației dintre cauze și rezultatul produs. Rezultatul acestei analize este o reprezentare grafică a problemei cu diferențiere între „cauze” și „efecte”, ce derivă de la nucleul cercetării – problema.

Reieșind din faptul că scopul unui analist de intelligence ține nu doar de cunoașterea problemelor de securitate, ci și de înaintarea soluțiilor, menționăm că metoda dată presupune și o abordare a soluțiilor. La fel, problema este plasată în centrul cercetării, de la care trasăm obiectivele / sarcinile etc. în dependență de interes, după care se vor identifica soluții concrete. Reprezintă un instrument de analiză calitativă a situației existente prin identificarea elementelor componente ale problemei și a principalelor relații de cauzalitate: cauză-efect. Arborele problemei poate fi construit, inclusiv, prin intermediul mai multor sesiuni de brainstorming, cu participarea diferiților experți. Permite abordarea sistemică a problemei: contextul informațional, cauzele și efectele problemei plus soluțiile în dependență de context și obiective.

Diagrama „os de pește” este un instrument de analiză inventată de doctorul japonez Kaoru Ishikawa. Ca instrument de analiză, oferă un mod sistematic de a privi cauzele ce contribuie sau pot duce la apariția problemei studiate. Această diagramă ilustrează cauzele

principale și secundare ale unui fenomen ori eveniment. Într-o diagramă tipică, problema ce trebuie rezolvată este notată în „capul” peștelui, apoi sunt înșirate cauzele, de-a lungul „oaselor” și împărțite pe categorii. Cauzele suplimentare pot fi adăugate pe noi ramificații. Se realizează în grup, prin procesul de brainstorming, și este utilizată pentru identificarea cauzelor de bază ale unor probleme și asigură înțelegerea generală a acestor cauze. Această funcție explică de ce instrumentul de față este cunoscut și sub denumirea de diagramă cauză-efect.

Diagrama os de pește poate fi folosită atunci când dorim: să direcționăm atenția echipei de analiști către o problemă anume sau asupra cauzelor și nu a simptomelor; să arătăm legăturile dintre factori diverși care influențează o problemă; să descoperim legăturile importante dintre diferite variabile și posibile cauze.

Metoda PESTLE /PESM – analiza factorilor politici (P), economici (E), socioculturali (S), tehnologici (T), juridici (L), de mediu (E). Se axează pe factorii ce vizează prezentul / viitorul și urmărește să evidențieze evoluția mediului în care se desfășoară evenimentul / fenomenul de interes. Se analizează factorii care pot exercita influență, precum și legătura dintre aceștia, cauzele ce determină câmpul problematic. Factorii menționați pot fi modificați în dependență de scopul analizei, accentul este pus pe cele mai importante componente din context ce au tangență cu problema studiată. Completarea unei analize PEST/PESTLE este foarte simplă și poate constitui subiectul unei sesiuni de lucru în echipă, ori de brainstorming, fapt ce va favoriza și obținerea mai multor puncte de vedere.

Sarcini de autoevaluare:

1. Explicați esența termenului „problemă de intelligence”.
2. Descrieți etapele elaborării Arborelui problemei.
3. Enumerați pașii și rolul tehnicii PESTLE.

Bibliografie:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.
2. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
3. Cofan, S. și Băloi, A. Metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
4. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
5. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
6. Курносков, Ю. *Азбука аналитики*. Москва: Концептуал, 2015.

Tema 9.

METODE DE DIAGNOZĂ A PROBLEMEI DE SECURITATE

Obiective de formare a competențelor:

- să descrie metodele și tehnicile de diagnoză a problemei de securitate;
- să identifice contradicțiile sau neconcordanțele dintre date / informații;
- să utilizeze instrumentarul analitic în diagnoza problemei analitice.

Unități de conținut:

1. Esența diagnosticării analitice
2. Criteriile de elaborare a unei analize SWOT
3. Matricea soluțiilor TOWS
4. Cartografierea conflictului
5. Analiza de conținut

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă cu suport vizual

Termeni-cheie: diagnoza problemei, cartografierea conflictului, analiză de conținut.

Conținut rezumativ:

Diagnoza poate fi definită ca un proces *de identificare și analiză a informațiilor ce sunt cunoscute, a cauzelor determinante dar și a oportunităților sau impedimentelor realizării planurilor de acțiune, efectuat de către actorii interesați*. Diagnoza vizează nu doar rezultatul unui proces, dar și procesul în sine. Ca etapă analitică, esența diagnosticării nu este de formulare doar a unei concluzii. Prioritar, *accentul este pus pe identificarea elementelor constitutive ale problemei cercetate și a factorilor ce determină dinamica acesteia*. Diagnosticarea analitică a problemei se referă la prezentarea faptelor, explicarea relațiilor cauzale dintre acestea și evidențierea semnificației lor pentru securitatea națională, pentru ca, pe această bază, să poată fi realizată avertizarea timpurie. Cuvântul „diagnoză” provine din grecescul „*diagignosko*” – „*eu deosebesc*”, „*eu discern*”, cu origine în „*gignosco*” – „*eu știu*”.

Diagnostica este apreciată ca o cercetare descriptivă și de acțiune, în sensul că produce cunoașterea care ghidează practica. Informația obținută la etapa de diagnosticare trebuie să ne ajute la identificarea soluțiilor vizavi de problema dată /intervenție. Scopul trebuie să fie clar și bine definit; în funcție de acesta se stabilește metoda ce va fi utilizată în diagnosticare. Selectarea metodelor de diagnoză depinde și de subiectul ce realizează cercetarea. La această etapă analistul colectează informația, o analizează și o clasifică în dependență de necesitate și priorități, astfel evaluează și propria cunoaștere vizavi de problematica abordată. După o documentare

asupra problemei cercetate, a cunoașterii elementelor constitutive și a cauzelor ce au generat situația, analistul formulează și recomandările necesare. *O diagnoză se efectuează în timp, de către anumite subiecte (o singură persoană ori grup analitic) și în dependență de scop și obiective.*

Analiza SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) reprezintă o metodă de evaluare calitativă a situației din diferite domenii în vederea stabilirii unui diagnostic, care ne poate ajuta ulterior la elaborarea obiectivelor strategice ori tactice.

Strengths (puncte tari) și Weaknesses (puncte slabe): sunt factorii interni care pot favoriza ori, din contra, pot împiedica soluționarea problemei ce ne interesează: S – *puncte forte*: reprezintă acele elemente, situații interne ce favorizează soluționarea pozitivă a problemei, dar care ar putea fi îmbunătățite; W – *puncte slabe*: acele vulnerabilități ori dezavantaje care, fiind componente ale problemei, împiedică soluționarea pozitivă a situației. Opportunities (oportunități) și Threats (amenințări): sunt factorii externi, care, de asemenea, pot favoriza sau pot fi contraproductivi procesului de soluționare: O – *oportunitățile* – reprezintă factori externi pozitivi din afara problemei noastre dar cu o potențială implicație, altfel spus, șanse oferite de mediul extern. O exploatare corectă a oportunităților apărute permite realizarea pozitivă a obiectivelor stabilite; T – *amenințările* – reprezintă factori externi nefavorabili din afara problemei noastre dar cu o potențială implicație, care ar putea afecta negativ și în măsură semnificativă posibilitatea realizării obiectivelor stabilite.

Matricea soluțiilor TOWS: Cadranul 1 – *Weaknesses and Threats (WT)* – reprezintă situația cea mai puțin favorabilă, atunci când în elementele constitutive ale problemei persistă amenințări externe și vulnerabilități. În acest caz se recomandă în primul rând de a diminua (înlătura) punctele slabe interne și de a evita amenințările,

selectându-se *o tactică ori strategie defensivă*. Întrebarea de bază este *Cum poți diminua punctele slabe și evita amenințările?* Cadranul 2 – *Weaknesses and Opportunities (WO)* – reprezintă situațiile când pentru soluționarea problemei ce ne interesează se ivesc oportunități însemnate, dar nu pot fi valorificate din cauza vulnerabilităților (punctelor slabe). În situația dată, cel mai indicat este *selectarea unei strategii ori tactici de redresare*; întrebarea de bază ar fi *Cum de utilizat avantajos oportunitățile pentru a diminua vulnerabilitățile?* Cadranul 3 – *Strengths and Threats (ST)* – reprezintă situația când într-un mediu nefavorabil este necesar de soluționat o problemă ce conține elemente interne forte. În această situație este necesar *de a utiliza punctele interne forte pentru diminuarea amenințărilor și crearea de oportunități*. În acest caz se recomandă utilizarea de *tactici și strategii de diversificare*. Întrebarea de bază ar fi în acest caz *Cum poți folosi avantajos punctele forte pentru a evita amenințările?* Cadranul 4 – *Strengths and Opportunities (SO)* – reprezintă cea mai favorabilă situație atunci când pentru soluționarea problemei avem și oportunități externe dar și capacități interne forte ce ne permit valorificarea oportunităților. În această situație *se recomandă de a selecta o tactică ori strategie de soluționare ofensivă /activă*. Întrebarea de bază ar fi în acest caz *Cum poți folosi punctele forte pentru a obține avantaje din oportunități?*

În contextul în care riscurile și amenințările la securitatea națională au devenit extrem de complexe, interesul față de gestionarea crizelor și conflictelor din partea diverșilor actori a sporit esențial. Cartografierea conflictelor ca metodă de analiză și prognoză a conflictelor are drept scop identificarea elementelor constitutive și a particularităților acestora.

Literatura de specialitate ne prezintă mai multe tehnici de cartografiere, printre care: *ghidul de cartografiere al lui Wehr P.* (1979), care are la bază analiza istoricului conflictului, contextului,

părților conflictuale, problemelor disputate, dinamica conflictului și analiza soluțiilor; *modelul elaborat de Lederach J.* (1995) cu elementele constitutive de cartografiere axate pe: proces, persoane și probleme; *modelul autorilor Harris P., Reilly B.* (1998) axat pe 9 variabile de cartografiere – actorii, subiectele disputate, factorii motivaționali, stadiile și intensitatea conflictului, tentativele anterioare privind aplanarea conflictului, dimensiunile / proporțiile conflictului, echilibrul puterii, resursele și posibilitățile, relațiile dintre părțile conflictuale; *modelul triunghiular de cartografiere elaborat de Miall H., Ramsbotham O. și Woodhouse T.* (1999) ce se axează pe imaginea conflictului, părțile conflictuale și problematica disputei și pe cea de-a treia variabilă – factorii interni, regionali și globali ai contextului conflictului; *algoritmul în „șapte pași” al lui Lukin Iu.* (2007).

Cartografierea informațională a conflictului în 7 pași elaborată de Lukin Iu. (2007): (1) colectarea informației necesare, determinarea resurselor financiare, intelectuale, informaționale și a altora dacă există; (2) determinarea obiectului și subiectului conflictului, a cauzelor acestuia; (3) analiza dinamicii conflictului, stabilirea etapei de evoluție în timp și spațiu la care se află conflictul; (4) analiza SWOT a acțiunilor strategice pentru fiecare dintre părțile conflictuale; (5) identificarea tacticii subiecților conflictului, stabilirea concretă a metodelor tactice, a mijloacelor pe care le utilizează fiecare dintre părțile conflictuale pentru atingerea scopului, (6) analiza mediului intern și extern în care se desfășoară conflictul; (7) alcătuirea conflictogramei – determinarea necesității, valorilor, scopurilor, punctelor puternice și a vulnerabilităților pentru fiecare dintre părțile conflictului, a situațiilor mai favorabile și mai puțin favorabile pentru evoluția conflictului, sfârșitul conflictului.

Analiza de conținut este o tehnică folosită pentru descrierea și analiza conținutului comunicării / documentului / mesajului. Pentru a

realiza o analiza de conținut calitativă, trebuie să luăm în considerare tonul fiecărui articol sau apariții online ale subiectului de analiză. Un aport considerabil la elaborarea tehnicilor moderne ale analizei de conținut a adus Harold Lasswell. Acesta a propus un model complex și eficient de analiză a mesajelor promovate prin sistemul comunicării în general și sistemul mass-media în special. Se propune o analiză structurată care relaționează principalele componente ale procesului comunicațional. La modul concret analiza ar trebui să se focalizeze asupra problemelor circumscrise următoarelor 5 întrebări: *Cine comunică? Ce comunică? Cui comunică? Cum comunică? Cu ce rezultate comunică?* Ulterior modelul lui Lasswell a fost completat și cu alte coordonate de analiză: *scopul și motivul comunicării, beneficiarul de facto, contextualitatea economico-politică în care se realizează comunicarea, contextualitatea racordată la fiecare dintre componentele actului comunicațional.*

Sarcini de autoevaluare:

1. Explicați esența termenului „diagnoză” în analiza de intelligence.
2. Descrieți și explicați etapele cartografierii conflictului ca tehnică analitică.
3. Argumentați importanța etapei de diagnosticare și identificare a problemei pentru ciclul informațional-analitic.
4. Descrieți modelul lui Lasswell de analiză a mesajelor.

Bibliografie:

1. Agabrian, M. *Analiza de conținut*. Iași: Polirom, 2006.
2. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
3. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.

4. Cofan, S. și Băloi, A. *Metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor*. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
5. Nate, S. *Intelligence și securitate societală. Provocările unei tranziții comune*. București, 2014.
6. Pascaru, M. *Diagnoza problemelor sociale: Suport de curs*. Alba Iulia, 2013.
7. Семенов, В., Колесников, В. *Политический анализ и прогнозирование*. Учебное пособие. СПб: Питер, 2014.

Tema 10.

ANALIZA RISCULUI: ELEMENT INTEGRATIV AL PALIERELOR ANALITICE. HARTA RISCULUI

Obiective de formare a competențelor:

- să definească noțiunile de „risc”, „pericol”, „vulnerabilitate”, „amenințare”;
- să aplice metodologia de evaluare a riscului;
- să identifice și să evalueze riscul în baza indicatorilor de risc;
- să elaboreze harta riscului;
- să înainteze un plan de gestionare a riscului analizat.

Unități de conținut:

1. Definirea conceptelor de *risc*, *pericol*, *vulnerabilitate*, *amenințare*
2. Analiza de risc: proces metodologic de identificare și evaluare a riscului
3. Definirea indicatorilor de risc. Estimarea probabilității. Analiza de impact
4. Rolul cartării riscului pentru gestionarea acestuia

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă. Studiu de caz

Termeni-cheie: indicator de risc, probabilitate, impact, cartografierea riscului, gestionarea riscului.

Conținut rezumativ:

Pericol: conform DEX-ului, situație, întâmplare care pune sau poate pune în primejdie existența, integritatea cuiva sau a ceva; primejdie, amenințare, risc. Conform literaturii de specialitate, ar putea fi definit drept caracteristică a unei acțiuni sau inacțiuni de a aduce prejudicii valorilor unei societăți, persoanelor sau bunurilor acestora.

Vulnerabilitate: parte slabă a cuiva, punct sensibil, punct nevralgic. Potrivit literaturii de specialitate, sunt stările de lucruri, procese sau fenomene din viața internă a unei țări care diminuează capacitatea statului de a reacționa eficient la riscurile existente ori potențiale sau care favorizează apariția și dezvoltarea acestora.

Amenințarea reprezintă un pericol potențial, exprimat prin fapte, cuvinte sau gesturi, care are autor/autori, mijloace sau instrumente, obiective, țintă. Fiind niște activități intenționate, amenințările (inclusiv militare, asimetrice) determină conținutul activității de asigurare a securității naționale. Amenințarea este considerată ca fiind produsul dintre intenție și capabilitate – o circumstanță care are potențialul de a provoca pierderi.

Riscul constituie posibilitatea / probabilitatea de a avea de înfruntat un pericol. Este cauzat de imposibilitatea de a cunoaște cu certitudine evenimentele viitoare, reprezentând o stare potențială care în anumite condiții poate deveni reală și cu impact.

Analiza de risc – analiza factorilor ce ar putea provoca anumite pericole; este procesul metodologic de identificare și evaluare a riscurilor. Etapele analizei riscului: *identificarea riscurilor* (recunoașterea problemei/ pericolului și definirea riscului); *evaluarea riscului* (definirea indicatorilor, estimarea *probabilității* de

manifestare și a *impactului*; riscurile considerate cu rata cea mai mare de probabilitate și corespunzător de impact sunt cele asupra cărora se vor conjuga eforturile echipei analitice – evaluarea expunerii la risc); *cartarea riscului* – reprezentarea grafică a riscului.

Probabilitatea este percepută drept potențialul de apariție / manifestare a unui eveniment / fenomen. Evaluarea probabilității depinde de calitatea informațiilor disponibile. Indicatorii de risc pentru probabilitate: intenția, comportamentul, contextul, capabilitatea. *Impactul* vizează efectele unui eveniment / fenomen probabil asupra valorii de interes. Indicatorii de risc pentru impact: gradul care afectează valoarea de apărut; persistența consecințelor; dificultatea revenirii la starea inițială; capacitatea de a multiplica riscurile etc.

Analistul are sarcina de a avertiza din timp cu privire la tendințele de manifestare a unor riscuri și amenințări la adresa securității naționale, în scopul de a reduce efectul de surpriză, de a elimina starea de incertitudine, respectiv de a sprijini fundamentarea unor decizi, politici și strategii preventive / contracarare / acțiuni post-factum. Un sistem de avertizare conține patru componente fundamentale: *cunoașterea riscului*; *analiza naturii riscului cu descrierea celor mai plauzibile scenarii* / *descifrarea probabilității și impactului*; *diseminarea și comunicarea produsului de avertizare către decidenți*; *capacitatea de răspuns a factorului de decizie*.

Cartarea riscului este reprezentarea grafică a gradului de impact și probabilitate de producere a riscului și are scopul de a comunica rezultatul analizei de risc într-o formă clară pentru a fundamenta propunerile înaintate cu privire la situația de risc identificată. Cartarea exprimă riscul și relația dintre impact și probabilitate.

Sarcini de autoevaluare:

1. Definiți termenii *risc*, *vulnerabilitate*, *pericol* și *amenințare*.

2. Explicați metodologia elaborării hărții riscului.
3. Argumentați importanța analizei riscului pentru analiza de intelligence.

Bibliografie:

1. Bizadea, C. *Analiza de risc – o perspectivă practică*. București: ANIMV, 2015.
2. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice. 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
3. Udriou, Iu. *Avertizarea timpurie și gestionarea problemelor de securitate*. București: ANIMV, 2014.
4. Habegger, B. *International Handbook on Risk Analysis and Management. Professional Experiences*. Center for Security Studies, ETH Zurich, 2008.
5. *International Standard ISO/IEC 27005*. Information Technology-Security Techniques-Information security risk management . Second edition, 2011-06-01. Reference number ISO/IEC 27005:2011(E). Disponibil online: www.iso.org

Tema 11.

METODE PROSPECTIVE DE ANALIZĂ A SECURITĂȚII

Obiective de formare a competențelor:

- să definească însemnătatea utilizării metodelor prospective în avertizarea timpurie și evitarea surprizelor;
- să aplice tehnica scenariilor în activitatea de planificare și elaborare a unei strategii;
- să identifice viitoruri alternative – alternative futures.

Unități de conținut:

1. Rolul tehnicilor prospective în analiza informațiilor. Avertizarea timpurie
2. Tehnica Horizon scanning

3. Metoda scenariilor
4. „Ce ar fi dacă?”
5. Studiile despre viitor – futures studies

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă cu suport vizual

Termeni-cheie: tehnică prospectivă, ipoteze concurente, metoda scenariilor, interogarea experților.

Conținut rezumativ:

*Predicția este catalogată drept un demers cognitiv de anticipare a unui eveniment sau fenomen prin evaluarea posibilelor modalități de evoluție viitoare a acestora, de rând cu posibilitatea de conștientizare a problemelor/ situațiilor emergente ce vine în sprijinul procesului de gândire strategică. Un proces de predicție poate fi împărțit în trei faze cărora le corespund anumite tehnici facilitatoare de cercetare: *detectarea timpurie a evenimentelor emergente (tehnica de scanare a orizontului); futures projects – generarea de previziuni prin elaborarea unor proiecte de viitor (metoda scenariilor); elaborarea anumitor opțiuni de natură decizională / politică cu suportul conului viitorului.**

Detectarea timpurie a evenimentelor presupune efectuarea diagnosticului strategic al mediului intern și extern în vederea identificării factorilor defavorizanți ce ar putea influența viitorul. Analiză diagnostic se va axa pe: (1) *identificarea disfuncționalităților, cauzelor ce le generează și a posibilităților de ameliorare;* (2) *determinarea acelor elemente care pot genera disfuncționalități în viitor.* Rolul proiectării de scenarii constă în reducerea incertitudinii și evitarea surprizei. Elaborarea scenariilor generează o mai bună cunoaștere a viitorului și ajută la formarea unei viziuni probabile referitoare la viitor, subliniind, totodată, posibilele riscuri și provocări

majore. Decidenții sunt factorii care se pronunță în privința selectării și aplicării în viața reală a unui scenariu.

Sistemele de avertizare timpurie (early warning) necesită un nivel foarte înalt de cunoaștere și o capacitate importantă de anticipare. Avertizarea timpurie ajută să știm ceea ce am putea să ne confruntăm în timp real, susține pregătirea și îmbunătățește capacitatea de prevenție.

Conceptului de Horizon scanning este o tehnică facilitatoare a predicției prin „scanarea viitorului” care este apreciată drept „o tentativă intenționată de a extinde granițele percepției” (Habbeger, 2009) ce vine în sprijinul procesul de elaborare și descriere a unor scenarii de viitor dorite, prin elaborarea de produse predictive. Într-un sens restrâns, se referă la un instrument de colectare a unei sume de informații despre diverse evenimente sau tendințe emergente în mediul politic, economic, social, tehnologic sau ecologic al unei organizații. Metoda facilitează procesul de culegere structurată și sistematică a probelor și oferă o înțelegere asupra a ceea ce se întâmplă în mediul înconjurător, ce procese produc sau susțin schimbarea, relațiile dintre aceste procese, principalii actori și obiectivele lor. Într-un sens mai larg, horizon scanning este utilizat ca sinonim pentru o varietate de activități de predicție, care au ca scop dezvoltarea capacității entității de a face mai bine față viitoarelor provocări, precum și anticiparea acestora. Procesul de horizon scanning este îndelungat și continuu, include diverse modalități de scanare, dintr-o multitudine de surse, acoperă diverse medii de interes și colectează / documentează în mod sistematic dovezile detectate. *Horizon scanning – două funcții: informațională* – factorii de decizie sunt informați cu privire la tendințele/ evoluțiile emergente în mediul extern al entității; și *de evoluție* – se referă la un proces care sprijină procesul de conturare a unor scenarii de viitor dorite.

Metoda (tehnica) scenariilor definește un proces de cercetare și narativ (de descriere) privind desfășurarea posibilă / probabilă a unei acțiuni ori eveniment din viitor. Tehnica favorizează cunoașterea viitorului și elaborarea viziunilor referitoare la viitor, cu reflectarea posibilelor riscuri și pericole. Scenariile rămân mijlocul principal de explorare a viitorului. În condiții de incertitudine, cea mai bună abordare este prezentarea de scenarii alternative.

Etapetele elaborării scenariilor: identificarea factorilor determinanți ai situației analizate (factorii determinanți sunt definiți ca forțe ce conturează evoluțiile într-un anumit domeniu); formularea de ipoteze pentru fiecare dintre factori (ipotezele sunt raționamentul asupra modului în care factorii se prezintă în momentul în care este realizată analiza, servind la elaborarea scenariilor – de bază, plauzibil și extrem); generarea propriu-zisă a scenariilor: de bază (best case scenario) – o proiecție a situației prezente descrise prin ipoteză ca fiind cel mai bun și dorit scenariu; scenariul plauzibil – cel cu mai multe șanse; scenariul extrem (worse case scenario) – presupune modificarea unei ipoteze, al cărui impact este considerat a fi ridicat.

Întrebarea „Ce-ar fi dacă? / Dar, dacă?” ajută la identificarea posibilelor implicații sau rezultate ale unei anumite acțiuni improbabile. Este utilă pentru angajarea în anumite predicții.

Studiile despre viitor – futures studies – încearcă să conecteze mai mulți factori de schimbare (forțele motrice, trendurile, factorii determinanți etc.) pentru a identifica viitoruri alternative – alternative futures. Reflectă nu doar elaborarea produselor privind avertizarea timpurie, dar și prezentarea acelor scenarii ce ar reflecta poziția și acțiunea pro-activă a entității. Este vorba de capacitatea de a acționa cu mult înaintea impactului crizei. Este o muncă foarte grea și decidenții trebuie să-și asume responsabilitatea că trebuie să acționeze, să investească, să dezvolte instrumente adecvate, să

desfășoare capabilități pe teren înainte ca o criză și efectele sale să fie percepute și recunoscute de cetățeanul simplu.

Sarcini de autoevaluare:

1. Descrieți conceptul de Horizon scanning și rolul acestuia în analiza de intelligence.
2. Explicați etapele realizării tehnicii scenariilor.
3. Argumentați necesitatea elaborării studiilor despre viitorurile alternative.

Bibliografie:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.
2. Habegger, B. *Horizon Scanning in Government. Concept, Country Experiences, and Models for Switzerland*, 2009.
3. Chifu, I. *Reconfigurarea securității și a relațiilor internaționale în secolul 21*. Volumul III: *Studii prospective și metodologii alternative. Eșafodajul de securitate în secolul 21*. București: RAO, 2022.
4. Costinel, A. Studiile prospective și analiza de intelligence: de la managementul riscului la reducerea incertitudinii. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.
5. Nițu, I. Evitarea surprizei și avertizarea timpurie. Dificultățile prognozei într-o eră a incertitudinii. În: Maior, G.C.(coord.). *Un război al minții. Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în sec. XXI*. București: RAO, 2010.
6. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
7. Udroi, Iu. *Avertizarea timpurie și gestionarea problemelor de securitate*. București: ANIMV, 2014.
8. Курносов, Ю. *Азбука аналитики*. Москва: Концептуал, 2015.
9. Семенов, В., Колесников, В. *Политический анализ и прогнозирование: Учебное пособие*. СПб: Питер, 2014.

Tema 12.

PRODUSUL ANALITIC

Obiective de formare a competențelor:

- să descrie importanța produsului analitic pentru activitatea de intelligence;
- să aplice standardele analitice în elaborarea produselor;
- să asigure condițiile de fond și formă ale produsului analitic;
- să utilizeze cu succes computerul.

Unități de conținut:

1. Componentele descriptivă, explicativă, informativă, predictivă ale produsului analitic
2. Cerințele față de produsul analitic scris
3. Cerințele față de prezentările orale. Instrumente facilitatoare
4. Descrierea pilonilor analitici EDEPA

Forme și strategii de organizare a activităților didactice:

Curs teoretic. Prelegere interactivă. Exemplificări: prezentări de modele ale produselor analitice

Termeni-cheie: produs de intelligence, produs analitic scris, prezentare orală.

Conținut rezumativ:

Produsul analitic este „produsul de intelligence” care include acel tip specific de informații pe subiectul de interes ce a fost analizat și evaluat și care oferă cunoștințe scrise / orale preliminare unui beneficiar / factor de decizie pentru a susține o decizie. Waltz definește produsul de intelligence ca fiind cea cunoaștere care este considerată cea mai necesară pentru luarea deciziilor atât la nivel de securitate națională, cât și în afaceri. Actualmente, produsul analitic a devenit o

componentă esențială a managementului informațional pentru entitățile statale și non-statale având ca obiectiv: prevenirea riscurilor / amenințărilor, elaborarea de politici și strategii pentru realizarea intereselor, implementarea / utilizarea în diverse operațiuni, tactici și strategii. În general, documentul analitic este important: titlul, ideea de bază susținută, construirea argumentării, propunerile.

Pentru a asigura valoarea practică, produsul de intelligence trebuie să fie întotdeauna clar și concis. În debutul documentului se enumeră *constatările-cheie ce permit beneficiarului să înțeleagă rapid informațiile principale*. Ulterior în produs sunt reflectate detaliile necesare. Nucleul produselor de intelligence ar trebui să ofere informații detaliate despre problemă, să explice procesul de analiză care duce la ipoteză și să clarifice constatările. Produsele ar trebui să se încheie *cu cerințe de informații și recomandări pentru acțiuni*.

Componentele descriptivă, explicativă, informativă, predictivă ale produsului analitic. Produsul analitic este, de regulă, un text complex, argumentat, care cuprinde cel puțin: *componenta narativ-descriptivă* – răspunde la întrebările: Cine?, Ce?, Unde?, Când?, Cum?, ce reflectă prezentarea succesivă a desfășurării evenimentelor / acțiunilor în timp și spațiu; *componenta explicativă*, răspunde la întrebările: Ce?, Cum?, De ce?, reflectă descrierea situației, a persoanelor, a faptelor, prezentând elementele de fond și cele contextuale ale problemei; *componenta informativă* se axează pe înțelegerea importanței și relevanței datelor – referă explicații privind persoane, situații, atitudini, fenomene, transmite idei, modelează înțelegerea; *componenta predictivă* – răspunde la întrebările: Și dacă?, Ce este posibil?, Ce s-ar putea întâmpla? – se bazează pe identificarea și explorarea scenariilor, indicatorilor-cheie, evenimentelor importante ce sunt pe punctul de a se produce, pe atenția acordată indivizilor / grupurilor a căror importanță/ influență este posibil să crească. Răspunsul constituie un avertisment despre ceva ce s-ar putea

să se întâmple / să nu se întâmple, dar ar putea să aibă impact asupra subiectului de interes.

Cerințe față de produsul analitic scris. Textul conținutului în documentele analitice va fi formulat *clar și distinct*, fără utilizarea excesivă a sinonimelor, construcțiilor gramaticale voluminoase, accentul fiind plasat pe *prezentarea strictă a ideilor și faptelor*, cu utilizarea cuvintelor care exprimă clar sensul informației ce se dorește a fi transmisă. *Cerințe: cercetarea multilaterală a problemei și obiectivitatea expunerii; respectarea legislației în vigoare; utilizarea corectă a terminologiei; expunerea sistemică și logică, respectarea componentelor structurale ale documentului, lipsa contradicțiilor; cultura definitivării externe și tehnice.* *Avantaje:* poate fi modificat conform cerințelor destinatarului; poate fi recitit de câte ori este nevoie și punctele-cheie pot fi subliniate de către destinatar pentru a putea fi folosite pe viitor; se pot face trimiteri la conținutul raportului. *Dezavantaje:* trebuie cunoscute amănunte cu privire la audiență, altfel este necesar de a fi incluse toate detaliile; distanța în timp dintre momentul când este redactat și momentul când ajunge la beneficiar nu permite actualizarea materialului; responsabilitate suplimentară vizavi de expediere, îndeosebi dacă documentul are restricții în privința diseminării.

Cerințe față de prezentările orale. *Prezentarea orală* are ca scop expunerea verbală a structurii și a elementelor-cheie ale unei situații / a rezultatului unei analize către un auditoriu specific, folosind ca bază un material vizual. Este recomandat să fie realizată cu ajutorul aplicației Microsoft PowerPoint sau al altor aplicații software de creare a prezentărilor vizuale. *Structura recomandată a unei prezentări orale:* scopul prezentării (avertizarea, pericolul); evidențierea concluziei; premisele și materialele grafice de suport; prezentarea recomandărilor elaborate; încheierea prezentării. *Avantaje:* salvează timp; există contactul direct cu beneficiarii; oferă

timp pentru discuții și explicații fără intermediari. *Dezavantaje:* dificultatea de a aduna auditoriul; a modului de organizare a evenimentului; aptitudini de prezentare orală.

Descrierea pilonilor analitici EDEPA: Expunerea succesivă a datelor, *Descrierea* intelligence picture, *Explicația* cauzală a problemei, *Predicția* anumitor viziuni privind evoluția probabilă a problemei, *Argumentarea* ideii de bază prezentate în document.

Sarcini de autoevaluare:

1. Descrieți esența produsului analitic.
2. Enumerați elementele structurale ale unui produs de intelligence.
3. Explicați cerințele față de elaborarea documentului analitic.

Bibliografie:

1. Crusius, T.W. și Channell, C.E. *The Aims of Argument. A Brief Guide.* McGraw-Hill, NY, 2003.
2. Duvenage, M. *Intelligence Analysis in the Knowledge Age. An Analysis of the Challenges facing the Practice of Intelligence Analysis,* Stellenbosch University, 2010.
3. Kaiser, L.M., Pherson, R.H. *Analytic Writing Guide,* 2013.
4. Mitu, D. *Intelligence postmodern – analiză, tendințe și perspective pentru sistemul de securitate.* București: ANIMV, 2014.
5. *Practice Advice on Analysis.* National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>

CONȚINUTUL ORELOR DE SEMINAR /PRACTICE

Tema 1.

NOȚIUNI GENERALE CU PRIVIRE LA ANALIZA INFORMAȚIILOR, ANALIZA DE INTELLIGENCE ȘI ANALITICĂ. ANALIZA DE SECURITATE NAȚIONALĂ

Sarcinile seminarului:

1. Similitudinile dintre analiza informațiilor și activitatea de intelligence
2. Rolul metodologiei analizei informațiilor în activitatea analistului
3. Analistul de intelligence: specific și tipologie

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Identificați particularitățile distincte ale disciplinei analitice, analizei informațiilor și analizei de intelligence.
2. Relatați despre evoluția domeniului de intelligence.
3. Descrieți viziunile cu privire la analiza de intelligence ale următorilor autori: Sherman K. (1949), Herman M. (1996), Shulsky A. și Schmitt H. (2008), Lowenthal M. (2009).
4. Descrieți rolul analizei de securitate națională în societatea modernă.
5. Explicați care este principiul în baza căruia a fost elaborată taxonomia intelligence-ului elaborată de către Hank Prunckun (2010).

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, conversație euristică*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, dezbaterea*).

Bibliografie recomandată:

1. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
2. Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013.
3. Nițu, I. *Analiza de intelligence: o abordare din perspectiva teoriilor schimbării*. București: RAO, 2018.
4. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
5. Proca, M. Analiza de intelligence versus analiza de securitate națională. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Revistă științifică a USM, 2022, nr.3 (153), p.210-220.
6. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.
7. Курносков, Ю. *Азбука аналитики*. Москва: Концептуал, 2015.

Tema 2.

CICLUL DE INTELLIGENCE ȘI ALGORITMUL ANALITIC

Sarcinile seminarului:

1. Procesul informațional analitic
2. Algoritm analitic: definiție și importanță
3. Analiza ipotezelor concurente

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Descrieți conținutul și însemnătatea ciclului de intelligence în patru etape.
2. Explicați etapele algoritmului analitic.
3. Enumerați cerințele față de înaintarea unei ipoteze.
4. Aplicați analiza ipotezelor concurente în explicarea unei probleme cu tangență la securitatea mediului.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, conversație euristică*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, dezbaterea*).

Bibliografie recomandată:

1. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019, p. 73-93.
2. Heuer, R.J. Jr. *The Psychology of Intelligence Analysis*, Washington: Center for the Study of Intelligence, CIA, 1999. Disponibil online: www.odci.gov/csi.
3. Nițu I. Metode și proceduri utilizabile în analiza de intelligence. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013, p.211-217.
4. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>

Tema 3.

NIVELURILE ANALIZEI DE INTELLIGENCE

Sarcinile seminarului:

1. Rolul analizei operaționale în elaborarea produsului de intelligence
2. Interacțiunea dintre analiza operațională și tactică
3. Avertizarea de securitate strategică

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Explicați parametrii de conținut ai analizei operaționale.
2. Elaborați matricea suport de structurare a datelor utilizând paradigma interogativa 5WH + ce dacă?, ce urmează?, deci ce?.
3. Definiți analiza strategică și diagnosticul strategic.

4. Care sunt obiectivele analizei strategice?
5. Care este rolul analizei strategice în elaborarea produsului de intelligence.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, conversație euristică*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, exercițiu practic*).

Bibliografie recomandată:

1. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
2. *Critical Thinking – Learning Development*. Plymouth University, 2010. <http://www.learningdevelopment.plymouth.ac.uk>
3. Gighileanu, F.V., Cios, A. Analiza tactică. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor*. Manual. București: Editura MAI, 2014, p.238.
4. Kent, Sh. *Strategic Intelligence for American World Policy*. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949.
5. Maior, G.C. Analistul și beneficiarul de informații: rolul analizei în cunoașterea strategică. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013, p.15.
6. McDowell, D. *Strategic Intelligence. A Handbook for Practitioners, Managers, and Users*. The Scarecrow PRESS; INC, 2009.
7. Petcu, G. Tipuri de analiză în activitatea de intelligence. În: Nițu, I. (coord.) *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011, p.20.
8. Poștaștiuc, C. Analiza strategică în societatea cunoașterii. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013, p.130.

Tema 4.

COLECTAREA, EVALUAREA ȘI PRELUCRAREA INFORMAȚIILOR

Sarcinile seminarului:

1. Colectarea și evaluarea informațiilor
2. Surse de colectare a informațiilor OSINT
3. Criteriile de evaluare a informațiilor OSINT

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Explicați rolul activității de colectare, prelucrare și evaluare a datelor pentru analiza de intelligence.
2. În ce constă procesarea și prelucrarea informațiilor?
3. Care sunt criteriile de evaluare a conținutului unui text OSINT?
4. Explicați etapele tehnici SIFT.
5. În baza tehnicii SIFT selectați, colectați și evaluați date disponibile în 5 surse OSINT pe un anumit subiect.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, conversație euristică*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, exercițiu practic*).

Bibliografie recomandată:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March, 2009.
2. Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor*: Manual. București: Editura MAI, 2014.
3. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence

4. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
5. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.
6. Кузнецов, И.Н. *Учебник по информационно-аналитической работе. Информация: сбор, защита, анализ*. Москва, 2001.

Тема 5.

INSTRUMENTARUL ANALIZEI LOGICE ȘI PILONII ANALITICI

Sarcinile seminarului:

1. Instrumentarul metodologic analitic
2. Metodele logice de analiză
3. Tipurile de raționament

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Explicați elementele metodei analitice: inferența, raționamentul, premisa, demonstrația, argumentarea.
2. Ce semnifică paradigma interogativă a gândirii critice?
3. Explicați rolul aptitudinilor cognitive în dezvoltarea gândirii logice.
4. Care sunt particularitățile gândirii liniare?
5. Explicați standardele analitice SMART.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*explicarea argumentativă, explicarea causală, explicarea teleologică*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*descoperirea deductivă, descoperirea inductivă, descoperirea abductivă, dezbaterea*).

Bibliografie recomandată:

1. Chiru, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
2. Cofan, S. și Băloi, A. Metode, tehnici, procedee și instrumente în analiza informațiilor. În: Cofan, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
3. Halpern, D.F. *Thought and knowledge: an introduction to Critical Thinking*. Fifth Edition, by Psychology Press 711 Third Avenue, New York, NY, 2014.
4. Harris, D.H. and Spiker, V.A. *Critical Thinking Skills for Intelligence Analysis*. Anacapa Sciences, Inc. USA, 2012, p.209-232. Disponibil online: <https://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/35820.pdf>
5. Hendrickson, N. Critical Thinking in Intelligence Analysis. În: *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 2008, vol. 21, no 4, p.679-693. Disponibil online: <http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t713723124>
6. Heuer, R.J. *Psychology of Intelligence Analysis*. Center for the Study of Intelligence, CIA, 1999. Disponibil online: www.odci.gov/csi.
7. Kampman, Ch.M., Mangio, Ch.A., Marsh, M. *Advanced Analysis Cognition: Improving the Cognition of Intelligence Analysis*. Final Report, September, 2013. Disponibil online: <http://www.dtic.mil>
8. Mitu, D.E. *Intelligence postmodern – analiză, tendințe și perspective pentru sistemul de securitate*. București: ANIMV, 2014.
9. Moore, D.T. *Critical Thinking and Intelligence Analysis*. National Defence Intelligence College, Washington, DC. March, 2007.
10. Халперн, Д. *Психология критического мышления*. СПб, 2000.

Tema 6.

TEHNICI ANALITICE STRUCTURATE (SAT)

Sarcinile seminarului:

1. Tehnicile analitice structurate în analiza de intelligence
2. Harta legăturilor
3. Studiu de caz: particularități
4. Analiza evenimentelor

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Descrieți particularitățile tehnicilor analitice structurate (Structured Analytic Techniques) în procesul analizei de intelligence.
2. Utilizați analiza situațională pentru evaluarea contextului intern și extern al problemei la nivel operațional.
3. Eleaborați o hartă a activităților.
4. Aplicați studiul de caz în analiza unei probleme ce ține de competența profesională la locul de muncă.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, explicarea cauzală*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, descoperirea independentă*), brainstormingul.

Bibliografie recomandată:

1. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
2. Dogaru, V. Analiza fluxurilor. În: Cofan, S.M. (coord.). *Analiza informațiilor*. Manual. București: Editura MAI, 2014, p.118.
3. Ivan, L. Analiza situațională. În: Cofan, S.M. (coord.). *Analiza informațiilor*. Manual. București: Editura MAI, 2014, p.160.
4. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
5. Nițu, I. Metode și proceduri utilizabile în analiza de intelligence. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013, p.211-217.
6. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
7. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>

8. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.

Tema 7.

TEHNICI DE STIMULARE A CREATIVITĂȚII ANALISTULUI

Sarcinile seminarului:

1. Tehnicile de stimulare a creativității în activitatea analitică
2. Reuniunea Phillips 6/6
3. Tehnica Mind Mapping

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Descrieți caracteristicile distincte ale tehnicilor de stimulare a creativității în analiza de securitate.
2. În baza unui set de date colectate cu referire la un subiect concret, formulați problema și elaborați Harta mentală a problemei identificate.
3. Aplicați tehnica Delphi în dezbateră subiectului cu privire la vulnerabilitățile de securitate statală a Republicii Moldova.

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, explicarea cauzală*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, descoperirea independentă*), brainstormingul.

Bibliografie recomandată:

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.

2. Bărbuța, C.G., Marin, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
3. Nițu, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
4. Nițu, I. Metode și proceduri utilizabile în analiza de intelligence. În: Maior, G.C., Nițu, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013, p.211-217
5. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
6. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
7. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.

Tema 8.

METODE/TEHNICI DE IDENTIFICARE ȘI DEFINIRE A PROBLEMEI DE SECURITATE

Sarcinile seminarului:

1. Problema de intelligence
2. Însemnătatea analitică a formulării problemei
3. Componentele structurale ale diagramei „OS DE PEȘTE”.

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Explicați însemnătatea tehnicii Key-Assumptions Check în identificarea unei probleme.
2. Elaborați lista principalelor supoziții pe un subiect de interes, cu argumentarea sau infirmarea acestora, luând ca bază următoarele întrebări: Pot presupune că ipotezele înaintate sunt corecte, de ce?; Care sunt datele care explică gradul de încredere în supoziție?; Ce informații ar putea submina ipoteza înaintată?;

Dacă presupunerea este eronată, în ce mod afectează linia analitică?; Care sunt ipotezele ce necesită o analiză mai amănunțită? etc.

3. Aplicați cartografierea cauzelor: Root Cause Analysis în cercetarea subiectului privind emigrarea cetățenilor țării.
4. Explicați utilitatea tehnicii The 5 Whys pentru dimensiunea investigativă a Law Enforcement Intelligence.
5. Care este rolul analizei PEST / PESTLE / PEMS în studierea contextului problematic?

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*explicația causală, explicarea teleologică*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, descoperirea abductivă, dezbaterea*), activitate practică în grup.

Bibliografie recomandată:

1. Vandeppeer, Ch.B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*, 2014. Disponibil online: <http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF>
2. Mangio, Ch.A., Wilkinson, B.J. *Intelligence Analysis: Once Again*. Interim Report. February 2008.
3. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
4. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.
5. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>

Tema 9.

METODE DE DIAGNOZĂ A PROBLEMEI DE SECURITATE

Sarcinile seminarului:

1. Diagnoza analitică
2. Rolul metodologiei analizei informațiilor în activitatea analistului
3. Modelul analizei de conținut al lui Harold Lasswell

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Argumentați importanța diagnozei problemei pentru analiza de intelligence.
2. Comparați caracteristicile evidențelor diagnosticate cu cele negative și cu absența dovezilor.
3. Descrieți rolul matricei soluțiilor TOWS în analiza tactică.
4. Explicați semnificația cartografierii informaționale a conflictului.
5. Efectuați cartografierea unui conflict în baza modelului de analiză elaborat de J. Lederach (persoanele, problema, procesul).

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea subiectelor de problemă*). Strategii euristice (*discuție în grup, explicarea procedurală*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, dezbaterea*), activitate practică în grup.

Bibliografie recomandată:

1. Agabrian, M. *Analiza de conținut*. Iași: Polirom, 2006.
2. Nițu, I., (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
3. Marian, M.B. *Analiza conflictelor internaționale*. București: Ideea europeană, 2016.
4. Pascaru, M. *Diagnoza problemelor sociale: Suport de curs*. Alba Iulia, 2013.

5. Аклаев, А. *Этнополитическая конфликтология: Анализ и менеджмент*: Учебное пособие. Москва: Дело, 2008.
6. Семенов, В., Колесников, В. *Политический анализ и прогнозирование*: Учебное пособие. СПб: Питер, 2014.

Tema 10.

ANALIZA RISCULUI: ELEMENT INTEGRATIV AL PALIERELOR ANALITICE. HARTA RISCULUI

Sarcinile seminarului:

1. Analiza de risc
2. Harta riscului
3. Gestionarea riscului

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Care este rolul analizei riscului în activitatea de intelligence?
2. Specificați etapele analizei de risc.
3. Formulați și descrieți indicatorii de evaluare a riscului în timpul unei pandemii.
4. Elaborați harta riscului unei pandemii în baza indicatorilor de probabilitate și impact.
5. Formulați propuneri de dezvoltare a rezilienței în baza hărții riscului prezentate.
6. Care este însemnătatea indicatorului de viteză în gestionarea riscurilor?

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea problemei*). Strategii euristice (*discuție în grup, explicarea procedurală*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, descoperirea prin analogie, descoperirea teleologică*), activitate practică în grup.

Bibliografie recomandată:

1. Bizadea, C., Andrei, V. *Analiza de risc – o perspectivă practică*. București: ANIMV, 2015.
2. Habegger, B. *International Handbook on Risk Analysis and Management. Professional Experiences*. Center for Security Studies, ETH Zurich, 2008.
3. *International Standard ISO/IEC 27005*. Information Technology- Security Techniques -Information security risk management. Second edition, 2011-06-01. Reference number ISO/IEC 27005:2011(E). Disponibil online: www.iso.org
4. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
5. Prunckun, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010.

Tema 11.

METODE PROSPECTIVE DE ANALIZĂ A SECURITĂȚII

Sarcinile seminarului:

1. Definirea predicției și prezentarea etapelor
2. Tehnica Horizon Scanning
3. Viitorurile multiple

Sarcini de evaluare/autoevaluare curentă:

1. Care este rolul utilizării metodelor prospective în avertizarea timpurie și în evitarea surprizelor?
2. Descrieți tehnicile de Horizon Scanning și Metoda Delphi.
3. Prezentați scenariile privind viitorul posibil, probabil și preferabil privind fenomenul traficului de ființe umane la etapa actuală în țară, utilizând tehnica scenariilor.
4. Explicați rolul tehnicii scenariilor în activitatea de planificare și elaborare a unei strategii naționale.

5. Cum aplicăm analiza prospectivă în formarea capacității de reziliență statală?

Strategii și forme de organizare a activității didactice:

Strategii expositive (*expunerea problemei*). Strategii euristice (*discuție în grup, explicarea procedurală*). Strategii bazate pe acțiunea de cercetare (*problematizarea, descoperirea prin analogie, descoperirea teleologică*), activitate practică în grup.

Bibliografie recomandată:

1. Bizadea, C. *Analiza de risc – o perspectivă practică*. București: ANIMV, 2015.
2. Chifu, I. *Reconfigurarea securității și a relațiilor internaționale în secolul 21. Volumul III: Studii prospective și metodologii alternative. Eșafodajul de securitate în secolul 21*. București: RAO, 2022.
3. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
4. Habegger, B. *Horizon Scanning in Government. Concept, Country Experiences, and Models for Switzerland*, 2009.
5. Nițu, I. Evitarea surprizei și avertizarea timpurie. Dificultățile prognozei într-o eră a incertitudinii. În: Maior, G.C.(coord.). *Un război al minții. Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în sec. XXI*. București: RAO, 2010.
6. Udroi, Iu. *Avertizarea timpurie și gestionarea problemelor de securitate*. București: ANIMV, 2014.
7. Семенов, В., Колесников, В. *Политический анализ и прогнозирование: Учебное пособие*. СПб: Питер, 2014.
8. Карадже, Т., Деева, Н., Асонов, Н. *Политический анализ и прогнозирование*. Москва: Спутник, 2012.

SURSE BIBLIOGRAFICE

1. *A Tradecraft Primer: Structured Analytic Techniques for Improving Intelligence Analysis*. Prepared by US Government. March 2009.
2. ANDRONIC, C. Analiza de intelligence. Incertitudine și credibilitate. În: *Inosfera*, 2009, nr.2.
3. BĂRBUȚA, C.G., MARIN, F.L. *De la informație la intelligence*. Craiova: SITECH, 2013.
4. BIZADEA, C., ANDREI, V. *Analiza de risc – o perspectivă practică*. București: ANIMV, 2015.
5. CHIFU, I. *Absența viziunii strategice și provocările pentru analiza de intelligence*. În: *Inosfera*, 2013, nr.1.
6. CHIFU, I. *Reconfigurarea securității și a relațiilor internaționale în secolul 21*. Volumul II: *Amenințări și conflicte în secolul 21*. București: RAO, 2022.
7. CHIFU, I. *Reconfigurarea securității și a relațiilor internaționale în secolul 21*. Volumul III: *Studii prospective și metodologii alternative*. *Eșafodajul de securitate în secolul 21*. București: RAO, 2022.
8. CHIRU, I. *Analiza în Intelligence – de la artă la știință*. București: Tritonic, 2019.
9. CIUPERCĂ, E.M. *Expertiza de securitate și responsabilitatea socială corporatistă*. București: ANIMV, 2012.
10. COFAN, S. (coord.). *Analiza informațiilor: Manual*. București: Editura MAI, 2014.
11. DUMITRU, I. *Psihologia analizei informațiilor: Suport de curs*. București, 2009.
12. DUVENAGE, M.A. *Intelligence Analysis in the Knowledge Age. An Analysis of the Challenges facing the Practice of Intelligence Analysis*, Stellenbosch University, March 2010.
13. FOLKER, R.D. Jr. *Intelligence analysis in theather joint intelligence centers: an experiment in applying structured*

- methods* în Occasional Paper No.7, Washington: Joint Military Intelligence College, January, 2000.
14. FORCADE, O., LAURENT, S. *Serviciile secrete, puterea și informația secretă în lumea modernă*. Chișinău: Cartier, 2008. 276 p.
 15. GEORGE, R.Z., BRUCE, J.B. *Analyzing intelligence. Origins, obstacles and inovations*. Washington: Georgetown University Press, 2008.
 16. HABEGGER, B. (ed.).*International Handbook on Risk Analysis and Management*. Center for Security Studies at ETH Zurich (Swiss Federal Institute of Technology), 2008. Disponibil online: www.crn.ethz.ch
 17. HABEGGER, B. *Horizon Scanning in Government: Concept, Country Experiences, and Models for Switzerland*. Center for Security Studies, Zurich, Switzerland, 2009. Disponibil online: <https://works.bepress.com/beathabegger/16/>
 18. HALPERN, D. *Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, 2003. Disponibil online: https://ia601306.us.archive.org/12/items/Thought_and_Knowledge_An_Introduction_to_Critical_Thinking_by_Diane_F_Halpern/.pdf
 19. HARRIS, D.H. and SPIKER, V.A. *Critical Thinking Skills for Intelligence Analysis*. Anacapa Sciences, Inc. USA, 2012, p.209-232. Disponibil online: <https://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/35820.pdf>
 20. HENDRICKSON, N. Critical Thinking in Intelligence Analysis. În: *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 2008, vol. 21, no 4, p.679 – 693. Disponibil online: <http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t713723124>
 21. HERMAN, M. *Intelligence power în peace and war*. Cambridge University Press, 1996. 414 p.
 22. HEUER, R.J. Jr. *The Psychology of Intelligence Analysis, Washington: Center for the Study of Intelligence, CIA, 1999*. 184 p. Disponibil online: www.odci.gov/csi.
 23. IONIȚĂ, M. Încadrarea conceptuală a activității de informații. Informația de Securitate națională. În: Nițu I. (coord.) *Ghidul*

- analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. 127 p.
24. IVAN, I. Intelligence – de la teorie către știință. În: *Revista Română de Studii de Intelligence*, 2010, nr.3.
 25. *Quick Wins for Busy Analysts*. Defence Intelligence, 2016. Disponibil online: <https://www.whatdotheyknow.com/request/707122/response/1693060/attach/4/Quick%20Wins%20for%20Busy%20Analysts.pdf>
 26. KAHNEMAN, D. *Gândire rapidă, gândire lentă*. București, 2012.
 27. KAMPMAN, Ch.M., MANGIO, Ch.A., MARSH, M. *Advanced Analysis Cognition: Improving the Cognition of Intelligence Analysis*. Final Report, September 2013. Disponibil online: <http://www.dtic.mil>
 28. KAMPMAN, Ch.M., PARRY, Th.L, MANGIO, Ch.A., WILKINSON, B.J. *Framework for Analytic Cognition (FAC): A Guide for Doing All-source Intelligence Analysis*, 2012.
 29. KENT, Sh. *Strategic Intelligence for American World Policy*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1949. 224 p.
 30. MAIOR, G.C. (coord.). *Un război al minții. Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în sec.XXI*. București: RAO, 2010. 480 p.
 31. MAIOR, G.C. Cunoașterea strategică în era globalizării. În: G.C.Maior (coord.). *Un război al minții. Intelligence. Servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI*. București: RAO, 2010.
 32. MAIOR, G.C. *Incertitudine. Gândire strategică și relații internaționale în sec. XXI*. București: RAO, 2010.
 33. MAIOR, G. C., NIȚU, I. (coord.). *Ars Analytica. Provocări și tendințe în analiza de intelligence*. București: RAO, 2013. 572 p.
 34. MANGIO, Ch.A., WILKINSON, B.J. *Intelligence Analysis: Once Again*. Interim Report. February 2008.
 35. MARIAN, M.B. *Analiza conflictelor internaționale*. București: Ideea europeană, 2016. 224 p.

36. MARSH, M. *Advanced Analysis Cognition: Improving the Cognition of Intelligence Analysis*. Final Report, September 2013. Disponibil online: <http://www.dtic.mil>.
37. MASON, M. *Critical Thinking and Learning*. Singapore: Blackwell Publishing, 2008.
38. McDOWELL, D. *Strategic Intelligence. A Handbook for Practitioners, Managers, and Users*. The Scarecrow PRESS; INC, 2009.
39. MITU, D.E. *Intelligence postmodern – analiză, tendințe și perspective pentru sistemul de securitate*. București: ANIMV, 2014. 240 p.
40. MOORE, D.T. *Critical Thinking and Intelligence Analysis*. National Defense Intelligence College. Washington, DC, March 2007.
41. NIȚU, I. (coord.). *Ghidul analistului de intelligence. Compendiu pentru analiștii debutanți*. București: ANIMV, 2011. 127 p. Disponibil online: https://www.academia.edu/12137574/Ghidul_analistului_de_intelligence
42. NIȚU, I. *Analiza de intelligence: o abordare din perspectiva teoriilor schimbării*. București: RAO, 2018. 261 p.
43. *OSCE Guidebook on Intelligence-Led Policing*. TNTD/SPMU Publication Series Vol. 13, Vienna, June 2017.
44. PAUL, R., ELDER, L. *Critical Thinking. Concepts and Tools*. Disponibil online: www.criticalthinking.org
45. PETRESCU, S. *Arta și puterea informațiilor*. București, 2003.
46. *Practice Advice on Analysis*. National Policing Improvement Agency. Professional Practice, 2008. Disponibil online: <http://www.skillsforjustice.co.uk>
47. *Problem solving: learning and development interim practice advice*. College of Policing and Problem Solving and Demand Reduction programme. College of Policing Limited, 2019.
48. PROCA, M., HODOROJA, V. Analiza informațiilor: bază a cunoașterii în Serviciul de Intelligence. În: *Studii naționale de securitate*. Revistă științifico-practică, 2020, nr.2 (2), p.66-80.

49. PROCA, M. Analiza de intelligence versus analiza de securitate națională. În *Studia Universitatis Moldaviae*. Revistă științifică a USM, 2022, nr.3 (153), p.210-220.
50. PRUNCKUN, H. *Handbook of Scientific Methods of Inquiry for Intelligence Analysis*. THE SCARECROW PRESS, INC, 2010. 249 p.
51. *Reducing Crime Through Intelligence-Led Policing*. Bureau of Justice Assistance U.S. Department of Justice, 2008.
52. RICHARDS, J. *The Art and Science of Intelligence Analysis*. New York: Oxford University Press Inc, 2010.
53. SAVA, I.N. *Risc și securitate. Securitate în condiții de risc*. Disponibil online: https://www.researchgate.net/publication/339973648_Risk_Society_Societatea_Riscului_in_Romanian
54. SEBE, M.M. *Intelligence guvernamentală și privat pentru competitivitate și securitate națională*. București: ANIMV, 2009. 270 p.
55. SHULSKY, A.N., SCHMITT, G.J. *Războiul tăcut. Introducere în universul informațiilor secrete*. Iași: Polirom, 2008. 366 p.
56. TZU, Sun. *Arta războiului*. București: Cartex, 2019. 158 p.
57. UDROIU, Iu. *Avertizarea timpurie și gestionarea problemelor de securitate*. București: ANIMV, 2014. 283 p.
58. VANDEPEER, Ch.B. *Applied thinking for intelligence analysis: a guide for practitioners*, 2014. 106 p. Disponibil online: <http://www.airpower.airforce.gov.au/APDC/media/PDF>
59. WALSH, P.F. *Intelligence and Intelligence Analysis*. By Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RNP, 2011.
60. АКЛАЕВ, А. *Этнополитическая конфликтология: Анализ и менеджмент: Учебное пособие*. Москва: Дело, 2008. 480 p.
61. БУРЬЯК, А. *Аналитическая разведка*. Москва, 2004.
62. ДЕГТЯРЕВ, А.А. *Прикладной политический анализ. Электронный учебник для студентов-политологов*. Москва: МГИМО (У) МИД РФ, 2010. Disponibil online: https://mgimo.ru/files2/2013_05/up24/file_59082ae315107afb4191f31a25971edd.pdf
63. ДОРОНИН, А.И. *Бизнес-разведка*. Москва, 2002. 384 p.

64. КАРАДЖЕ, Т., ДЕЕВА, Н., АССОНОВ, Н. *Политический анализ и прогнозирование: Учебное пособие*. Москва: Спутник, 2012. 146 р.
65. КУЗНЕЦОВ, И.Н. *Учебник по информационно-аналитической работе. Информация: сбор, защита, анализ*. Москва, 2001. 318 р.
66. КУРНОСОВ, Ю. *Аналитика как интеллектуальное оружие*. Москва: Русаки, 2012. 618 р.
67. КУРНОСОВ, Ю. *Азбука аналитики*. Москва: Концептуал, 2015. 240 р.
68. КУРНОСОВ, Ю. *Алгебра аналитики. Секреты мастерства в аналитической работе*. Москва: Русаки, 2015. 288 р.
69. КУРНОСОВ, Ю., КОНОТОПОВ, В. *Аналитика. Методология, технология и организация информационно-аналитической работы*. Москва, 2004. 472 р.
70. МУШТАВИНСКАЯ, И.В. *Технология развития критического мышления на уроке и в системе подготовки учителя: Учебно-методическое пособие*. СПб: КАРО, 2013. 140 р.
71. РОНИН, Р. *Своя разведка: Практическое пособие*. Минск: Харвест, 1997.
72. СЕМЕНОВ, В., КОЛЕСНИКОВ, В. *Политический анализ и прогнозирование: Учебное пособие*. СПб: Питер, 2014. 432 р.
73. НЕЖДАНОВ, И. *Аналитическая разведка для бизнеса*. Москва: Ось-89, 2011.

CERINȚE PENTRU ACTIVITĂȚILE INDIVIDUALE ALE MASTERANZILOR

Scopul: dezvoltarea anumitor competențe profesionale generale și speciale pe palierul analizei informațiilor. Rezultatul scontat va fi atins prin valorificarea capacității de autoinstruire a acestora și prin utilizarea cunoștințelor dobândite la orele de curs, în soluționarea sarcinilor practice.

Obiective generale:

- formarea la masteranzi a unui ansamblu integrat de cunoștințe, abilități și atitudini în scopul evidențierii și dezvoltării aptitudinilor creative în soluționarea problemelor de securitate, însușirea instrumentarului analitic și aplicarea acestuia la elaborarea produselor de intelligence pentru beneficiari / comandatari;
- dezvoltarea capacităților de percepere creativă a tehnicilor de analiză în depistarea și evaluarea unor probleme de securitate cu înaintarea propunerilor de soluționare a riscurilor, la modul practic.

Obiective specifice:

- ✓ dezvoltarea abilităților de căutare a informațiilor din surse OSINT;
- ✓ dezvoltarea abilităților de aplicare a cunoștințelor la compartimentul evaluarea și interpretarea datelor colectate, conform cerințelor academice;
- ✓ dezvoltarea abilităților cognitive;
- ✓ dezvoltarea inițiativei creative și a responsabilității;

- ✓ per total, dezvoltarea abilităților de cercetare a pericolului cu privire la securitatea națională;
- ✓ formarea capacităților de autodezvoltare.

Sarcinile didactice

- Utilizarea tehnicilor analitice recomandate la compartimentul „Instrumentarul analitic” pentru studierea situației demografice în Republica Moldova și identificarea minim a trei probleme / pericole generate de starea demografică, care afectează ori ar putea afecta starea de securitate națională.
- Pentru una dintre problemele identificate, elaborarea de propuneri cu reflectarea unor măsuri de redresare a stării de fapt existente ori de prevenire și contracarare a pericolului depistat.

Condiții:

- ✓ Realizarea proiectului se va încadra în cele 110 ore acordate pentru lucrul individual la *Metode și tehnici de analiză a securității naționale*.
- ✓ Proiectul va fi prezentat printat, în volum de maximum 10 foi A-4.
- ✓ Fiecare subgrupă va prezenta proiectul său, cu conținutul ambelor compartimente prezentate în strategia de realizare a proiectului și cu indicarea surselor informaționale de unde au fost colectate datele primare.
- ✓ Masteranzii sunt în drept să aplice și alte tehnici analitice decât cele recomandate în „Instrumentarul analitic”, dacă consideră că este oportun.
- ✓ În caz de necesitate, masteranzii pot solicita consultanță din partea profesorului titular al disciplinei.
- ✓ Toate proiectele vor fi prezentate până la finele semestrului.

*Tematica: Identificarea problemelor de securitate generate de situația demografică
din Republica Moldova*

Nr. d/or.	Denumirea disciplinei –nr.ore	Sarcini	Strategii de realizare și modalități de prezentare	Produs final	Criterii de evaluare
1.	<i>Metode și tehnici de analiză a securității</i> 110 ore LI	Partea I <i>Analiza situației demografice din RM și elaborarea raportului suportului informațional pentru identificarea problemelor de securitate generate de situația demografică din RM.</i>	<i>Ațiuni de desfășurare a proiectului și de elaborare a produsului: Masteranzii vor cerceta situația demografică din RM, utilizând Demographic and Social-Trend Analysis și tehnica întrebărilor SWH în scop de colectare de informații; Datele colectate vor fi utilizate pentru descrierea narativă a situației demografice din țară, cu menționarea acestor informații în text;</i>	Primul compartiment al proiectului analitic va conține următoarea structură: <i>Introducere</i> – se specifică importanța practică pentru care se abordează subiectul; <i>Descrierea situației</i> – datele colectate sunt relate printr-o descriere narativă a stării de fapt privind situația demografică din țară; <i>Expunerea propriei viziuni</i> – se prezintă	1. Respectarea structurii proiectului 2. Relevanța surselor informaționale pentru facilitarea colectării datelor 3. Relevanța informațiilor selectate pentru realizarea sarcinilor

	<p><i>Colectarea datelor primare;</i></p> <p><i>Includerea datelor primare într-un text narativ;</i></p> <p><i>Formularea concluziilor argumentate;</i></p> <p><i>Identificarea problemelor de securitate.</i></p>	<p><i>În funcție de suma datelor colectate și evaluate, masteranzii vor formula anumite concluzii argumentate / opinii vizavi de situația demografică din RM și cauzele generatoare ale acestei stări de fapt;</i></p> <p><i>În baza opiniilor vizavi de situația demografică din RM, masteranzii vor identifica la nivel ipotetic care ar fi problemele sociale ori de altă natură (minim 3) ce ar putea afecta starea de securitate națională (ex. trafic de persoane etc.);</i></p> <p><i>Masteranzii vor evalua concluziile vizavi de formularea problemelor</i></p>	<p>concluziile personale vizavi de situația demografică din RM.</p> <p><i>Formularea problemelor de securitate, în viziune proprie, generate de situația demografică din republică.</i></p> <p><i>Prezentarea produsului final:</i></p> <p>Produsul final va fi perfectat conform următoarelor cerințe tehnice: textul va fi prezentat în Word, Times New Roman, dimensiunea caracterelor – 12; spațiul între rânduri – 1,5; În tabele se</p>	<p>4. Aplicarea instrumentarului analitic</p> <p>5. Relevanța prezentării datelor, concluziilor în tabele, suporturi grafice etc.</p>
--	--	--	---	---

2.		<p>Partea II Pentru una dintre problemele de securitate identificate, masteranzii vor elabora și argumenta soluțiile de redresare a problemei cercetate de pe poziția asigurării s/n.</p>	<p><i>de securitate conform întrebărilor din Tabelul 1.</i></p> <p>Ațiuni de desfășurare a proiectului: Grupa se va diviza în trei subgrupe. Fiecare dintre subgrupe va selecta câte o problemă pentru care va elabora soluții (problemele subgrupelor vor fi diferite). La această etapă, masteranzii, în scopul confirmării corectitudinii definirii problemei de cercetare și facilitării înaintării soluțiilor de redresare a problemei cercetate de pe poziția asigurării securității naționale, vor utiliza tehnica Ishikawa.</p>	<p>permite spațiu de 1,0. Titlul tabelului se va plasa deasupra tabelului; titlul figurii, graficului se va plasa în partea de jos a acestora. Produsul final va fi imprimat la calculator pe hârtie format A4, cu anexarea tuturor documentelor necesare și copertat (standard european). Prezentarea proiectului în termen de până la finalizarea cursului.</p>	
----	--	--	--	---	--

Instrumentarul analitic

Demographic and Social-Trend Analysis (DSTA)

Analiza demografică și a tendințelor sociale (DSTA) examinează modul în care schimbările demografice și sociale dintr-o regiune concretă sau dintr-un grup demografic pot genera anumite probleme sociale, de criminalitate etc. DSTA este adesea folosită pentru a dezvolta o înțelegere a unei anumite probleme / fenomen care urmează să fie cercetată.

Demographic and Social-Trend Analysis facilitează: identificarea problemelor curente sau emergente; procesul de planificare pentru operațiuni concrete sau acțiuni tactice ca răspuns la fenomenele sociale emergente; colectarea de informații; luarea deciziilor cu privire la utilizarea resurselor la nivel tactic și strategic; evidențierea situațiilor în care există probabilitatea să apară presiuni asupra resurselor; identificarea oportunităților de prevenire ori contracarare; elaborarea previziunilor vizavi de anumite fenomene sociale ce ar putea afecta securitatea.

Important: DSTA depinde de calitatea informațiilor colectate din diverse surse: statistici naționale privind anumite procese; date de recensământ; rapoarte guvernamentale; statistici privind tendințele de încălcare a legii etc. Mai jos se propun anumite întrebări / subiecte ce vor facilita nu doar colectarea informațiilor dar și înțelegerea contextului.

Exemple de informații utilizate în DSTA pentru a dezvolta o înțelegere a situației demografice și sociale din țară/regiune ori zona de interes: nivelul șomajului; rata persoanelor fără adăpost; nivelul socioeconomic al populației; creșterea demografică; migrația către interior și spre exterior a populației; mărimea familiilor; tipuri de spații casnice, de afaceri și comunitare; structura etnică a populației; vârsta persoanelor care locuiesc în zona unde a fost identificată problema; publicarea în mass-media a evenimentelor viitoare; detalii despre noi

ansambluri de locuințe, școli, afaceri și rute de transport; cunoștințele asistenților sociali comunitari pe aspectele problemei de interes; date ale polițiștilor de sector.

1. ***Pentru o colectare mai eficientă a datelor se recomandă colectarea informațiilor conform tehnicii 5WH, prezentate în Tabelul 1.***

Tabelul 1

Matricea suport de exemple de întrebări conform tehnicii 5WH

WHO	Cine este vizat?
WHAT	<p>Care este natura tendinței/modificării examinate? Care a fost situația ce a precedat schimbarea/tendința identificată?</p> <p>Utilizați analiza PESTEL pentru a putea colecta cât mai diverse informații cu impact probabil asupra situației demografice. <i>Politic</i> – de exemplu, ce politici naționale au generat starea demografică a țării, ori ea este cauzată de lipsa acestora; respectarea libertăților fundamentale; situațiile de conflict în țară; <i>Economic</i> – rata creșterii economice, prețul principalelor produse de consum, al bunurilor la nivel local; al transportului; nivelul de trai; starea edificiilor de învățământ, a celor medicale, a incintelor culturale etc.; <i>Social</i> – numărul cetățenilor și structura demografică; oportunități de angajare; statistici privind șomajul, consumul substanțelor interzise; starea de sănătate; nivelul de educație; mediul de habitat; <i>Tehnologic</i> – nivelul tehnologic existent în țară; impactul tehnologiilor asupra produselor și costurilor, probleme cu rețelele de comunicații locale și infrastructură IT pentru înregistrarea situațiilor de încălcare a legii; nivelurile de criminalitate informațională în zonă etc.; <i>Mediul</i> – starea ecologică din țară, ce fenomene naturale ar putea afecta starea demografică a țării; <i>Legal</i> – în ce măsură prevederile legale facilitează problemele generate de starea</p>

	demografică și socială; Ce probleme au apărut în alte domenii care au suferit schimbări similare?
<i>WHERE</i>	Acesta va fi punctul central al DSTA și va fi determinat de o serie de factori – creșteri și scăderi ale numărului de cetățeni, rata natalității, migrație, localități devenite vulnerabile odată cu prefigurarea problemei demografice, disparități regionale etc.
<i>WHEN</i>	Poate fi util pentru a identifica când au apărut problemele și dacă continuă să mai apară și alte tendințe care nu au fost depistate până în momentul desfășurării analizei. Răspunsurile vor depinde de calitatea datelor colectate.
<i>WHY</i>	Se referă la cauzele de fond care au generat problemele depistate.
<i>HOW</i>	Modul în care problemele identificate afectează o locație, o comunitate.

Sugestii: deoarece există cantități mari de informații disponibile, utilizați un plan de colectare înainte de a efectua DSTA pentru a determina de ce date aveți nevoie și de unde le puteți colecta; din datele colectate identificați problemele care sunt cauzate de fenomenul demografic din țară; identificați și dezvoltați legăturile cauzale dintre efectele depistate și cauzele ce au generat starea de fapt; eventual, elaborați o Hartă a zonelor vulnerabile raportată la datele colectate, fapt ce va facilita formularea concluziilor; analizați rezultatele cercetării și profilurile problemelor identificate pentru a înțelege impactul probabil al fenomenului demografic asupra schimbărilor sociale ulterioare.

- 2. Informațiile colectate for fi structurate conform matricei din Tabelul 2.** Ulterior, masteranzii vor colecta informațiile lipsă și vor identifica trei probleme de securitate națională generate de situația demografică din țară.

Tablelul 2

*Matricea suport de structurare a datelor
cu utilizarea întrebărilor 5WH*

Întrebarea analitică cheie	Elemente cunoscute privind fenomenul cercetat	Elemente necunoscute privind fenomenul cercetat	UNDE? CUM OBȚIN?
subiectul (Who / CINE?) acțiunea (What / CE?) modul (How / CUM?) locul (Where / UNDE?) timpul (When/ CÂND?) motivul (Why / DE CE?)	•	•	•

3. *În scopul confirmării corectitudinii problemei identificate, masteranzii vor utiliza tehnica Ishikawa.* Metoda dată va concentra atenția echipei asupra cauzelor problemei, detașând-o de la simptome; în plus, va ajuta masteranzii să identifice soluțiile de redresare a problemei cercetate de pe poziția asigurării securității naționale.

Criterii de evaluare și descriptorii de performanță

CRITERII DE EVALUARE	DESCRIPTORII DE PERFORMANȚĂ		
	9-10	7-8	5-6
<i>Structura proiectului</i>	Reflectă elementele structurale ale proiectului conform strategiei.	Reflectă părțile componente, dar una dintre ele nu este prezentată conform strategiei.	Una dintre componentele proiectului lipsește.
<i>Relevanța surselor identificate pentru facilitarea colectării datelor</i>	Sursele identificate sunt relevante pentru colectarea datelor primare.	Sursele identificate sunt relevante pentru realizarea proiectului, dar sunt insuficiente.	Sursele sunt irelevante pentru colectarea de date.
<i>Relevanța informațiilor selectate pentru realizarea sarcinilor</i>	Datele colectate sunt relevante, fapt ce permite formularea concluziilor și identificarea problemelor de securitate.	Datele colectate sunt relevante parțial, permit formularea unor concluzii, însă nu facilitează identificarea problemelor de securitate.	Datele sunt irelevante, nu permit nici formularea concluziilor, nici identificarea problemelor de securitate.

<p><i>Aplicarea instrumentarului analitic</i></p>	<p>A aplicat instrumentarul analitic corect, fapt ce a facilitat: colectarea datelor relevante, formularea concluziilor și identificarea problemelor de securitate.</p>	<p>A aplicat instrumentarul analitic corect, însă masterandul nu a colectat date relevante, fapt ce a complicat formularea concluziilor și identificarea problemelor.</p>	<p>Nu a aplicat corect instrumentarul analitic, fapt ce a complicat colectarea datelor, formularea concluziilor și identificarea problemelor.</p>
<p><i>Relevanța prezentării datelor, concluziilor în tabele, suporturi grafice etc.</i></p>	<p>Tabelele, suporturile grafice elaborate au facilitat înțelegerea problemei de securitate și relevanța soluțiilor prezentate.</p>	<p>Tabelele, suporturile grafice elaborate au facilitat înțelegerea problemei de securitate, dar nu și relevanța soluțiilor prezentate.</p>	<p>Tabelele, suporturile grafice nu au facilitat nici înțelegerea problemei de securitate și nici relevanța soluțiilor prezentate.</p>

LISTA PROIECTELOR DE CERCETARE

1. Riscuri și amenințări la adresa securității naționale a Republicii Moldova în contextul evoluției mediului regional de securitate
2. Analiza sancțiunilor economice ca instrument de presiune politică
3. Războiul cognitiv în lumea contemporană
4. Pandemiile globale ca pericol la adresa securității naționale
5. Amenințările de tip hibrid – noi provocări la adresa securității naționale
6. Particularitățile amenințărilor de tip „soft” la adresa securității naționale a unui stat
7. Rolul și mecanismele analizei integrate cu tangență la securitatea națională
8. Gândirea critică în analiza de intelligence

Maria PROCA

Ghid metodic
la disciplina
METODE ȘI TEHNICI DE ANALIZĂ
A SECURITĂȚII NAȚIONALE

Ciclul II
Program de master

Redactare: *Ariadna Strungaru*
Machetare computerizată: *Tatiana Capliuc*

Bun de tipar 27.05.2024. Formatul $60 \times 84 \frac{1}{16}$
Coli de tipar 7,0. Coli editoriale 4,5.
Comanda 8. Tirajul 15 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009
e-mail: cep1usm@mail.ru; usmcep@mail.ru